

R

G

B

WH

GR

BL

Grey Scale #13

C

M

Y

K

DANES-PICTA.COM

A

1

2

3

4

5

6

M

8

9

10

11

12

13

14

15

B

17

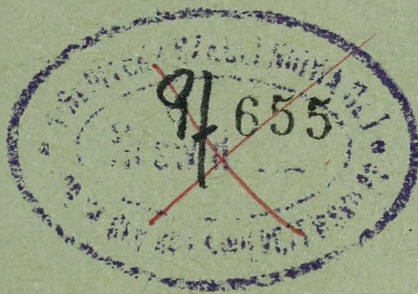
18

19

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP
im. generała broni Karola Świerczewskiego

WYDZIAŁ WOJSK LOTNICZYCH I OPK
KATEDRA TAKTYKI LOTNICTWA

ASG wewn. 3410/78

JAWNE

Egz. Nr 1

Płk doc. dr Jerzy MACHURA

WŁAŚCIWOŚCI DZIAŁAŃ BOJOWYCH
ARMII LOTNICZEJ O SKŁADZIE
KOALICYJNYM

Skrypt

BIBLIOTEKA NAUKOWA AGH WP
Archiwum Dalejch Zbiorów Specjalnych
Nr ewid. ....

43010

WARSZAWA

PAŹDZIERNIK

1978

2/26

56

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP
im. generała broni Karola Świerczewskiego

WYDZIAŁ WOJSK LOTNICZYCH I OPK
KATEDRA TAKTYKI LOTNICTWA

JAWNE

ASG wewn. 3410/78

Egz. Nr 1

Płk doc. dr Jerzy MACHURA

WŁAŚCIWOŚCI DZIAŁAŃ BOJOWYCH
ARMII LOTNICZEJ O SKŁADZIE
KOALICYJNYM

Skrypt

BIBLIOTEKA NAUKOWA AGH WP
Archiwum Biuletynu Technicznego
Nr ewid. ....

43010

WARSZAWA

PAŹDZIERNIK

1978

0/06

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP
im.gen.broni K.Świerczewskiego

Wydział Wojsk Lotniczych i OPK
Katedra Taktyki Lotnictwa

PODSZAWA
Ustawa z dnia 22 stycznia 1989 roku
art. 86 ust. 2
(Dz. Urz. RP Nr 11 poz. 95)
.....
podpis

ASG wewn. 3410/78

JAWNE

FOURNE

Egz. Nr ... 1

PRZEKLASYFIKOWANO
Protokół Nr 12657

plk doc.dr Jerzy MACHURA

WŁAŚCIWOŚCI DZIAŁAŃ BOJOWYCH
ARMII LOTNICZEJ
O SKŁADZIE KOALICYJNYM
Skrypt

BIBLIOTEKA NAUCZONA ASG WP
Archiwum Biuletynu Zebrań Specjalnych

Nr ewid. _____

~~43010~~

WARSZAWA

PAŹDZIERNIK . 1978

JAWNE

PRZEKŁASZYKOWANO
Protokół nr 15857

Niniejsze opracowanie przeznaczone jest dla słuchaczy wszystkich kursów ASG WP oraz kursów podyplomowych. Ma ono służyć jako materiał uzupełniający do studiowania problematyki związanej z organizacją i prowadzeniem działań bojowych przez armię lotniczą i podległe jej związki taktyczne lotnictwa.

S P I S   T R E Ś C I
=====

	str.
Wstęp	4
1. Warunki i właściwości organizacji /formowania/ armii lotniczej o składzie koalicyjnym	8
2. Właściwości organizacji działań bojowych w armii lotniczej o składzie koalicyjnym	19
3. Właściwości prowadzenia działań bojowych przez armię lotniczą o składzie koalicyjnym	51
Zakończenie	58
Bibliografia	59

W S T Ę P

=====

Generalne założenia polityczno-militarne Układu Warszawskiego oraz szereg uchwał Doradczego Komitetu Politycznego, Komitetu Ministrów Obrony i innych kolektywnych organów^{1/}, a także dokumenty normatywne dowództwa Zjednoczonych Sił Zbrojnych^{2/} /ZSZ UW/ określają warunki i zasady zastosowania bojowego zjednoczonych sił zbrojnych wspólnoty państw socjalistycznych, w tym także lotnictwa.

Przyswajaniu tych zasad w koalicyjnych wojskach sprzyjają ideologiczne, klasowe i internacjonalistyczne więzi oraz świadomość i przekonanie żołnierzy sił zbrojnych wszystkich państw socjalistycznych o tym, że stanowią siłę obronną niepodległości własnych narodów, granic własnego państwa i jednocześnie całej wspólnoty socjalistycznej, opartą na braterskiej współpracy żołnierzy armii socjalistycznych.

Wprowadzaniu w życie zasad zastosowania bojowego koalicyjnych sił zbrojnych sprzyja także obowiązująca w wojskach wszystkich państw socjalistycznych jednolita sztuka operacyjna i taktyka, metody szkolenia wojsk i pracy sztabów oparte na radzieckiej nauce wojennej, której fundament stanowią idee marksizmu-leninizmu.

- 1/ Organizacja Układu Warszawskiego 1955-1975 r /dokumenty i materiały/, MSZ PRL, Warszawa 1975 r.
- 2/ - Rukowódstwo po organizacji operatywnych grup wydzielających się z sztabów sojedinienia i obiedinienia pri wiede-nii sovmiestnykh dziejstwiu, Sztab OWS, Moskwa 1973.
  - Rukowódstwo po organizacji wzaimodiejstwia suchoputnykh wojsk s frontowoju awiaczej w obiediniennykh woorużennykh siłach gosudarstw - uczestników Warszawskiego Dogowora, Sztab OWS Moskwa 1977.
  - Osnowy organizacji tyłowego obiespieczenia sojedinienia i obiedinienia Obiediniennykh Wopużonnykh Sił pri wiede-nii sovmiestnykh operacji, Sztab OWS, Moskwa 1973.
  - Rukowódstwo po organizacji i prowadzeniu sovmiestnykh uczenii w Obiediniennykh Woorużonnykh Siłach Gosudarstw-uczestników Warszawskiego Dogowora, Sztab OWS gosudarstw-uczestników Warszawskiego Dogowora, Moskwa 1975.

Przygotowanie koalicyjnych wojsk do działań bojowych ułatwia wyposażenie sił zbrojnych wszystkich państw socjalistycznych w nowoczesny, w większości zunifikowany, sprzęt bojowy produkcji radzieckiej oraz środki zabezpieczenia i transportu /szczególnie specjalnego/.

Pomożone są także jednolite, lub podobne struktury organizacyjne oddziałów i związków wszystkich rodzajów wojsk i służb, systemów dowodzenia wojskami, zaopatrywania i zabezpieczenia oraz organów partyjno-politycznych.

Zasady zastosowania bojowego Zjednoczonych Sił Zbrojnych Państw Stron Układu Warszawskiego przewidują tworzenie związków operacyjnych i taktycznych o składzie koalicyjnym różnych rodzajów wojsk i sił zbrojnych, w tym także związków lotnictwa. Związki operacyjne i taktyczne o składzie koalicyjnym organizowane są wyłącznie przez operacyjne podporządkowywanie jedn narodowym frontom, armiom i dywizjom sojusznicych związków i oddziałów. Sposób ten oparty jest na wzorach tworzenia związków o składzie koalicyjnym walczących w czasie II wojny światowej u boku Armii Radzieckiej.

Zapewnia on zachowanie narodowego charakteru i bezpośredniej podległości narodowym dowództwom każdej sojuszniczej jednostki. Nie przewiduje się tworzenia w związkach operacyjnych i taktycznych o składzie koalicyjnym połączonych /zjednoczonych, wielonarodowych/ sztabów. Operacyjnie podporządkowane sojusznicze oddziały i związki mają być dowodzone przez dowódców i sztaby związków, którymi zostały podporządkowane. Organami pomagającymi w dowodzeniu sojuszniczymi jednostkami będą grupy operacyjne/przedstawiciele/ reprezentujące ich interesy w sztabach związków, którym jednostki te zostały podporządkowane, a także przedstawiciele /grupy operacyjne/ tych związków w podporządkowanych jednostkach sojusznicych. Kompetencje tych grup operacyjnych /przedstawicieli/ ujęte zostały w instrukcji pracy grup operacyjnych wydanej przez sztab ZSZ UW^{3/}.

3/ Rukowództwo po organizacji operatywnych grup ... /op.cit/.

Zasady zastosowania bojowego /przeznaczenie, ugrupowanie, wykorzystanie bojowe, dowodzenie, zabezpieczenie/ związków taktycznych i operacyjnych o składzie koalicyjnym, wszystkich rodzajów wojsk i sił zbrojnych, generalnie nie różnią się od zasad zastosowania bojowego takich związków o składzie jednonarodowym.

Obowiązujące zasady organizowania i zastosowania bojowego związków taktycznych i operacyjnych o składzie koalicyjnym ZSZ UW w całej rozciągłości dotyczą także lotnictwa frontowego. Dowodzenie związkami taktycznymi i operacyjnymi lotnictwa o składzie koalicyjnym ułatwia obowiązujący w siłach zbrojnych państw socjalistycznych jednolity system dowodzenia lotnictwem frontowym. System ten zapewnia jednocześnie dogodne warunki organizacji i realizacji współdziałania wojsk lądowych z lotnictwem. Ujednolicone w skali ZSZ UW zasady współdziałania wojsk lądowych z lotnictwem zawarte zostały w instrukcji wprowadzonej w życie w 1977 r^{4/}.

Zgodnie z obowiązującymi ustaleniami ujętymi w specjalnym wydawnictwie sztabu ZSZ UW^{5/} sojusznicze jednostki, wchodzące w skład związków taktycznych i operacyjnych o składzie koalicyjnym, mają być w zasadzie całkowicie zaopatrywane i zabezpieczone przez ich narodowe organy tyłowe i techniczne. Obowiązujące zasady zastosowania bojowego koalicyjnych wojsk uwzględnione są w bieżącym szkoleniu sił zbrojnych poszczególnych państw - sygnatariuszy Układu Warszawskiego, oraz stosowane, sprawdzane i doskonalone w czasie ćwiczeń międzysojuszniczych, prowadzonych zgodnie z instrukcją o prowadzeniu wspólnych ćwiczeń ZSZ UW.^{6/}

-----
4 / Rukowodstwo po organizacji wzajemnejstwia ... /op.cit/.

5/ Osnowy organizacji tyłowego obiespieczenia ... /op.cit/.

6/ Rukowodstwo po organizacji i prowadzeniu sowmiestnych uczeni ... /op.cit/.

W czasie międzysojuszniczych ćwiczeń wielokrotnie organizowano /formowano/ armie lotnicze o składzie koalicyjnym i wykorzystywano je w operacjach zaocepczych frontów o jednonarodowych składach wojsk lądowych, lub także o składach koalicyjnych.

W wielu takich ćwiczeniach^{7/} brała udział armia lotnicza Wojska Polskiego, uzupełniona lub wzmocniona sojuszniczymi jednostkami lotniczymi.

Ćwiczenia międzysojusznicze pozwoliły na praktyczne sprawdzenie szeregu założeń i regulaminowych ustaleń, a jednocześnie pokazały istnienie wielu specyficznych cech i właściwości w organizacji i prowadzeniu działań bojowych przez armię lotniczą o składzie koalicyjnym. Właściwości te z zasady dyktowały potrzebę stosowania nietypowych rozwiązań w czasie organizowania /formowania/ armii lotniczej o składzie koalicyjnym i przygotowania jej do działań bojowych. Specyficzne wykorzystywanie macierzystych i operacyjnie podporządkowanych sojuszniczych oddziałów i związków taktycznych lotnictwa. Realizacji szeregu dodatkowych przedsięwzięć w procesach dowodzenia i zabezpieczenia nie przewidywanych regulaminowymi ustaleniami.

Doświadczenia uzyskane z przeprowadzonych ćwiczeń międzysojuszniczych pozwoliły na opracowanie i przedstawienie w niniejszym materiale właściwości organizacji i prowadzenia działań bojowych armii lotniczej o składzie koalicyjnym, a także stosowanych i proponowanych rozwiązań szeregu zagadnień procesów dowodzenia i zabezpieczenia operacyjnie podporządkowanych sojuszniczych oddziałów i związków taktycznych lotnictwa.

Wszystkie przedstawione rozwiązania /już stosowane i proponowane/ są zgodne z treścią obowiązujących dokumentów normatywnych.

Niektóre z nich wamagają jednak przeprowadzenia jeszcze dodatkowych badań i usankcjonowania przez kompetentne organy ZSZ UW.

7/ Między innymi w ćwiczeniach p.k. "Odra-Nysa" /1969 r./; "Braterstwo broni" /1970r./; "Tarcza-72"; "Tarcza-76"; "Zachód-77"; "Fala-77"; "Tranzyt-77"; "Lato-78",

1. WARUNKI I WŁAŚCIWOŚCI ORGANIZACJI /FORMOWANIA/ ARMII LOTNICZEJ O SKŁADZIE KOALICYJNYM

Zgodnie z obowiązującymi zasadami w Zjednoczonych Siłach Zbrojnych Układu Warszawskiego mogą być organizowane fronty, armie i dywizje /w tym także lotnicze/ o składzie koalicyjnym. Takie koalicyjne związki mogą być powoływane przed rozpoczęciem działań wojennych, lub w trakcie wojny. Do ich tworzenia może zmusić sytuacja operacyjna, lub cele operacyjne, a nawet strategiczne. Różnorodny także może być ich skład bojowy.

W skład frontu koalicyjnego mogą wchodzić armie /ogólnowojskowe i pancerne/, a nawet dywizje /DZ, DPano/ sił zbrojnych różnych państw sojuszniczych i jednonarodowa armia lotnicza, lub armia lotnicza o składzie koalicyjnym. W skład frontu o jednonarodowym składzie wojsk lądowych może wchodzić armia lotnicza o składzie koalicyjnym i tym samym czynić go frontem o składzie koalicyjnym.

Podobnie jak związki operacyjne wojsk lądowych armie lotnicze o składzie koalicyjnym tworzone są poprzez włączenie w skład jednonarodowych armii samodzielnych pułków, dywizji lotnictwa z sił powietrznych jednego - dwóch, a nawet trzech państw sojuszniczych. Jako jeden z przykładów może służyć ćwiczenie międzysejusznicze pk. "Tarcza-76", w czasie którego armia lotnicza Wojska Polskiego przekształcona została w armię lotniczą o składzie koalicyjnym poprzez wzmocnienie jej siłami dywizji lotnictwa myśliwsko-bombowego /DLMB/ Czechosłowackiej Armii Ludowej, dywizji lotnictwa myśliwskiego /DLM/ i pułku śmigłowców Armii Radzieckiej oraz pułku śmigłowców Narodowej Armii Ludowej NRD^{8/}.

Proces włączenia w skład armii lotniczej podporządkowanych operacyjnie sojuszniczych oddziałów i związków taktycznych lotnictwa nazywamy organizowaniem, lub formowaniem armii lotniczej o składzie koalicyjnym. Proces ten najczęściej obejmuje: przebazowanie podporządkowanych jednostek w rejon formowania /przyszłych działań bojowych, przyjęcie dowodzenia nimi;

8/ Zbiór dokumentów z ćwiczenia "TARCZA-76", DWL Poznań 1976.

często rozpoczęcie ich zabezpieczenia materiałowo-technicznego, a także przygotowania do działań bojowych tych sojuszniczych jednostek.

Armia lotnicza o składzie koalicyjnym organizowana jest /formowana/ z zasady na podstawie dyrektywy frontu. W niektórych wypadkach może być także organizowana na podstawie zarządzenia sztabu generalnego sił zbrojnych danego państwa. Dyrektywa /zarządzenie/ może dotyczyć tylko organizacji /formowania/ frontu o składzie koalicyjnym i wówczas w odniesieniu do armii lotniczej określi jej skład bojowy, miejsca /rejon/ dotychczasowej dyslokacji macierzystych i operacyjnie podporządkowanych sojuszniczych oddziałów i związków taktycznych lotnictwa, lotniska bazowania, siły i środki zabezpieczenia oraz terminy, sposoby i warunki formowania. Dyrektywa taka może także określać orientacyjnie rejon przyszłych działań bojowych armii lotniczej o składzie koalicyjnym, termin ich rozpoczęcia i zakres przygotowania do działań bojowych.

Wszystkie informacje dotyczące formowania armii lotniczej o składzie koalicyjnym, przedstawione wyżej, mogą być także ujęte w dyrektywie operacyjnej frontu określającej zadania bojowe tej armii lotniczej^w operacji frontowej.

Organizacja /formowanie armii lotniczej o składzie koalicyjnym może odbywać się w specjalnie wyznaczonym rejonie, z dala od rejonu przyszłych działań bojowych - wariant 1.

Po sformowaniu w takim rejonie i zakończeniu wstępnego przygotowania do działań bojowych, armia lotnicza /już o składzie koalicyjnym/ otrzyma zadanie bojowe, wypracuje decyzje o działaniach w operacji frontu i przygotowuje się do ich wykonania. W rejon przyszłych działań bojowych armia lotnicza najczęściej przebazuje się bezpośrednio przed ich rozpoczęciem.

Ten wariant formowania armii lotniczej o składzie koalicyjnym może być stosowany w czasie pokoju /np. w okresie zagrożenia/, a także w czasie działań wojennych, kiedy front/ armia lotnicza/ będzie dysponował stosunkowo dużą ilością czasu na sformowanie i przygotowanie wojsk do działań, z zasady wtedy kiedy front formowany będzie na głębokim zapleczu lub w innych

sytuacjach umożliwiającym zastosowanie takiego rozwiązania.

Najczęściej jednak armia lotnicza o składzie koalicyjnym będzie formowała się w rejonie przyszłych działań bojowych, bardzo często w trybie przyspieszonym, jednocześnie przygotowując się do działań bojowych, lub nawet prowadząc działania bojowe - wariant 2.

Ten wariant formowania armii lotniczej o składzie koalicyjnym był najczęściej praktycznie realizowany w czasie ćwiczeń międzysojuszniczych.

Wskazane jest, aby przed rozpoczęciem organizowania /formowania/ armii lotniczej o składzie koalicyjnym /bez względu na przyjęty wariant formowania 1 lub 2/, jej dowództwo poinformowane zostało o składzie bojowym podporządkowanych jednostek, ich bazowaniu, poziomie wyszkolenia personelu latającego, ich właściwościach i doświadczeniach bojowych, stanie ich zabezpieczenia materiałowo-technicznego itp.

Informacji tych mogą udzielić przedstawiciele /grupy operacyjne/ reprezentujący podporządkowane sojuszniczo jednostki w sztabie armii lotniczej, którzy już w tym czasie powinni znajdować się w sztabie danej armii lotniczej, lub dowódcy podporządkowanych sojuszniczych związków i oddziałów lotnictwa. Z doświadczeń uzyskanych podczas ćwiczeń międzysojuszniczych wynika, że wygodniejsza jest druga forma informowania, umożliwiająca uzyskanie potrzebnych informacji z tzw. "pierwszej ręki" i jednocześnie osobiste poznanie dowódców podporządkowanych sojuszniczych jednostek.

Nie zawsze jednak możliwy jest bezpośredni kontakt dowództwa armii lotniczej z dowódcami podporządkowanych sojuszniczych jednostek przed przegrupowaniem tych jednostek w rejon formowania /działań bojowych/ armii lotniczej.

Uzyskane informacje o podporządkowanych sojuszniczych oddziałach i związkach lotnictwa mogą stanowić podstawę wyznaczenia dla nich lotnisk, opracowania planu przyjęcia tych jednostek, ich zabezpieczenia materiałowo-technicznego, specjalnego, a także ich przygotowania do działań bojowych i wykorzystania bojowego.

Zakres prac związanych z przyjęciem i włączeniem w skład armii lotniczej sojusznicznych oddziałów i związków taktycznych w dużej mierze uzależniony jest od ilości jednocześnie podporządkowywanych jednostek. Natomiast metody i sposoby przyjęcia i włączania tych jednostek w skład armii lotniczej będą jednakowe w warunkach podporządkowania jednego, lub wielu sojusznicznych oddziałów i związków taktycznych.

W warunkach organizowania /formowania/ armii lotniczej o składzie koalicyjnym w specjalnie wyznaczonym rejonie /war-
iant 1/, jej dowódcą zazwyczaj wypracowuje oddzielną decyzję o zorganizowaniu /sformowaniu/ tej armii, a sztab opracowuje plan jej organizacji /formowania/.

Treść decyzji o zorganizowaniu /sformowaniu/ armii lotniczej o składzie koalicyjnym zazwyczaj ujmuje następujące główne zagadnienia:

- wykorzystanie w rejonie formowania sieci lotniskowej oraz przydział lotnisk dla macierzystych i operacyjnie podporządkowanych oddziałów i związków taktycznych;
- koncepcję przebazowania jednostek sojusznicznych i macierzystych na lotniska w rejonie formowania oraz przyjęcie ich i rozmieszczenie na lotniskach;
- zabezpieczenie przebazowania całości sił armii lotniczej w rejon formowania i ich pracę /działania/ w tym rejonie;
- dowodzenie siłami armii lotniczej w czasie jej formowania;
- koncepcje wstępnego przygotowania do działań bojowych całości sił armii lotniczej, ze szczególnym uwzględnieniem przygotowania podporządkowanych jednostek sojusznicznych.

Dokonując wyboru lotnisk, miejsc dyslokacji sztabów, sił i środków zabezpieczenia dla operacyjnie podporządkowanych sojusznicznych związków i oddziałów /czasami także jednostek macierzystych/ trzeba uwzględnić ich właściwości, możliwości bojowe, przeznaczenie, plany przygotowania ich do działań, a także - w miarę możliwości - zamiary ich wykorzystania. Przed przydzieleniem lotnisk bazowania dla podporządkowanych sojusznicznych jednostek sztab armii lotniczej z zasady powinien przeprowadzić ich rekonesans. Wskazane jest, aby uczestniczyli w nim także dowódcy tych jednostek lub przedstawiciele reprezentujący sojuszniczne jednostki.

Jeśli na wyznaczonych lotniskach dla podporządkowanych sojusznicych związków i oddziałów lotnictwa znajdują się komendy lotnisk zapasowych /KLZ/ lub komendy lotnisk stałych /KLS/, wówczas celowe jest powierzenie im przygotowania tych lotnisk do przyjęcia i bazowania jednostek sojusznicych. W przeciwnym wypadku konieczne jest wyznaczenie, z posiadanych oddziałów zaopatrzenia i innych, specjalnych ekip dla przygotowania tych lotnisk do przyjęcia sojusznicych jednostek. Racjonalne wydaje się rozwiązanie zakładające, że lądujące na wyznaczonych lotniskach sojusznicyze oddziały będą przyjmowane i zabezpieczane przez przybyłe wcześniej ich własne ozołówki zaopatrzenia /pierwsze rzuty batalionów zaopatrzenia/. W obydwu wypadkach lądowaniem rzutów powietrznych jednostek sojusznicych na wyznaczonych lotniskach powinni kierować ich dowódcy lub zastępcy dowódców. Celowe jest, aby przebazowującą się na wyznaczone lotnisko jednostkę sojusznicyzą przyjmował wyznaczony przedstawiciel /grupa specjalistów/ dowódcy armii lotniczej oraz pomagał jej w rozlokowaniu się i w eksploatacji lotniska. Z zasady powinien to być oficer /grupa oficerów/ wyznaczony ze sztabu armii lotniczej na stałego przedstawiciela w danej jednostce sojusznicyzej.

Wybór sposobu /modelu/ przebazowania rzutów powietrznych podporządkowanych sojusznicych oddziałów na wyznaczone lotniska każdorazowo zależeć będzie od wielu czynników, w tym i sytuacji bojowej. W większości wypadków dowódca armii lotniczej będzie dążył do przebazowywania sojusznicych oddziałów kolejno, niewielkimi grupami, na średnich wysokościach, po różnych trasach, uruchamiając na czas przelotu wszystkie dostępne środki zabezpieczenia.

Zgodnie z obowiązującymi zasadami podporządkowane sojusznicyze związki i oddziały mają być nieprzerwanie zabezpieczane przez własne /narodowe/ organy tyłowe^{9/}. Z praktyki wynika, że dowódca armii lotniczej i jego narodowe organy tyłowe powinny być już w czasie formowania przygotowane do udzielenia pomocy /w określonym zakresie/, a nawet przejęcia pełnego zabezpieczenia materiałowo-technicznego podporządkowanych sojusznicych jednostek.

9/ Osnovy organizacji tyłowego obiespieczenia ... /op.cit/.

Po przebazowaniu na wyznaczone lotniska niezbędnej pomocy sojusznicyzycznym jednostkom powinny udzielić wszystkie służby armii lotniczej.

Należy dążyć, do tego aby niemal natychmiast po przebazowaniu na wyznaczone lotniska, podporządkowane sojusznicyzyczne związki i oddziały miały zapewnioną łączność z bezpośrednimi przełożonymi, w tym także z przełożonymi sił zbrojnych państw, z których pochodzą.

Decyzja o przegrupowaniu i przejęciu podporządkowanych sojusznicyzycznych związków i oddziałów lotnictwa może również zawierać elementy dotyczące przygotowania tych jednostek, lub całości sił armii lotniczej do działań bojowych.

Podstawą opracowania koncepcji przygotowania do działań bojowych całości sił armii lotniczej o składzie koalicyjnym może być zamiar prowadzenia operacji ogłoszony przez dowódcę frontu, jego wytyczne do przygotowania armii lotniczej do działań bojowych we wskazanym rejonie, a także faktyczny poziom wyszkolenia i doświadczenie bojowe poszczególnych związków i oddziałów lotnictwa. W konkretnej sytuacji może także zaistnieć potrzeba zestawienia specjalnego planu przygotowania do działań bojowych tylko dla operacyjnie podporządkowanych sojusznicyzycznych jednostek. Plan taki może ujmować przygotowanie personelu latającego do wykonywania określonych zadań bojowych /łącznie z praktycznymi lotami na poligony, oblotami rejonu itp./, a także treningi z zakresu dowodzenia, naprowadzania, posługiwania się dokumentami tajnego dowodzenia itp.

Na treść decyzji o przegrupowaniu i włączeniu w skład armii lotniczej podporządkowanych sojusznicyzycznych jednostek mogą mieć wpływ szczególowe wskazówki dowódcy frontu, określające terminy, warunki i sposoby przegrupowania - na przykład: przegrupowanie podporządkowanych związków i oddziałów w ciągu trzech dni, pod pozorem ćwiczeń, tylko niewielkimi grupami lecącymi na małych wysokościach, określonymi trasami, z zastosowaniem specjalnych środków maskowania itp.

Powziętą decyzje o sformowaniu armii lotniczej o składzie koalicyjnym jej dowódca ogłasza sztabowi. Jej treść stanowi podstawę do opracowania rozkazu /zarządzenia/ o formowaniu

armii lotniczej o składzie koalicyjnym i planu jej formowania. Plan formowania /organizacji/ armii lotniczej o składzie koalicyjnym opracowuje się na mapie z legendą. Głównymi elementami tego planu są: harmonogram przebazowania i przyjęcia na wyznaczonych lotniskach podporządkowanych sojusznicznych jednostek; plan zabezpieczenia materiałowo-technicznego oraz plan wstępnego przygotowania całości sił armii do działań bojowych.

Zadania o przebazowaniu w rejon formowania armii lotniczej o składzie koalicyjnym macierzyste i podporządkowane oddziały i związki taktyczne lotnictwa zazwyczaj otrzymują na piśmie w formie wyciągu z rozkazu i harmonogramu przebazowania lub za pomocą technicznych środków dowodzenia. Decyzje o przebazowaniu w rejon formowania macierzystych jednostek podlegają zatwierdzeniu przez dowódcę armii lotniczej. Decyzje o przebazowaniu podporządkowanych sojusznicznych oddziałów i związków taktycznych lotnictwa podlegają zatwierdzeniu przez ich dotychczasowych przełożonych. Faktycznie jednostki te będą w całkowite podporządkowanie nowemu dowódcy dopiero po przebazowaniu w rejon formowania i ich przyjęciu.

Przebiegiem przegrupowania sił armii lotniczej w nakazany rejon bazowania, a szczególnie operacyjnie podporządkowanych sojusznicznych związków i oddziałów, osobiście kieruje - zgodnie ze zwyczajem - dowódca armii lotniczej. On także, wraz ze swymi zastępcami i szefami służb w ciągu 1-2 dni po przebazowaniu wizytuje sojuszniczne jednostki w celu natychmiastowego poznania ich warunków bytowania, przebiegu przygotowań do działań bojowych, a także składu bojowego, poziomu wyszkolenia, stanu sił i środków zabezpieczenia itp.

W takiej wizytacji z zasady biorą także udział przedstawiciele /szefowie grup operacyjnych/ reprezentujący podporządkowane jednostki sojusznice.

Sztab armii lotniczej powinien także szczególną troską otoczyć podporządkowane sojuszniczne związki i oddziały w czasie ich przygotowania do działań bojowych - udzielając im niezbędnej pomocy poprzez wydzielenie instruktorów - specjalistów, którzy - pomagając w przygotowaniach - powinni jednocześnie określić faktyczny poziom przygotowania tych jednostek do działań bojowych, bez potrzeby prowadzenia sprawdzianów czy egzaminów.

W czasie ćwiczeń międzysojuszniczych wielokrotnie włączano /podporządkowywano/ sojusznicze jednostki w skład innych armii lotniczych dopiero po ich przegrupowaniu w rejon bazowania tych armii. Ich przebazowaniem w ten rejon kierowali wówczas przełożeni wyższego szczebla. Rozwiązanie takie z zasady upraszczało procedurę przejścia podporządkowanych sojuszniczych jednostek.

Czas organizowania /formowania/ armii lotniczej o składzie koalicyjnym, w wyznaczonym rejonie na zapleczu, w warunkach ćwiczeń, kiedy jednonarodowa armia lotnicza była wzmocniona średnio o 30% siłami sojuszniczymi, wynosił 2-3 doby. Wydaje się, że formowanie armii lotniczej o składzie koalicyjnym w/g tego wariantu w warunkach wojennych może trwać znacznie dłużej.

Przewiduje się, że w trakcie formowania /w/g tego wariantu/ armia lotnicza o składzie koalicyjnym otrzyma zadania bojowe w operacji frontowej i wypracuje decyzje o ich wykonaniu z jednoczesnym przebazowaniem w rejon przyszłych działań bojowych.

Formowanie armii lotniczej o składzie koalicyjnym w/g wariantu 2 - bezpośrednio w rejonie przyszłych działań bojowych, bardzo często w trybie przyspieszonym, nawet w trakcie działań bojowych sił macierzystych - jest przedsięwzięciem znacznie trudniejszym.

Złożone warunki realizacji tego wariantu formowania armii lotniczej o składzie koalicyjnym z góry wykluczają możliwość wypracowania oddzielnej decyzji i planu formowania sił tej armii. Na realizację tego rodzaju przedsięwzięć z zasady nie będzie czasu.

Decyzję o formowaniu armii lotniczej o składzie koalicyjnym /obejmującą w zasadzie te same zagadnienia jak w wariantcie 1/ wypracowuje się łącznie z decyzją o działaniach bojowych w operacji frontu, jej kolejnym etapie, lub w kolejnym dniu działań bojowych.

Wyznaczając lotniska dla podporządkowanych sojuszniczych oddziałów i związków taktycznych lotnictwa konieczne jest uwzględnienie przewidywanego wykorzystania bojowego tych jednostek.

Przyspieszony tryb formowania zmusza do zwrócenia większej uwagi na organizację zabezpieczenia materiałowo-technicznego podporządkowanych sojusznioznych oddziałów i związków taktycznych.

Sposoby przebazowania i przyjęcia sojusznioznych jednostek w tym wariancie organizacji /formowania/ armii lotniczej o składzie koalicyjnym nie powinny różnić się od rozwiązań stosowanych w wariancie 1.

Przewiduje się, że w warunkach formowania armii lotniczej o składzie koalicyjnym w/g wariantu 2, podporządkowane sojusznioze oddziały i związki taktyczne lotnictwa mogą otrzymać równocześnie zadania na przebazowanie w rejon przyszłych działań bojowych i zadania bojowe w dotychczasowych rejonach bazowania. Wskazane jest aby w tych rejonach sojusznioze jednostki wypracowały decyzje o przebazowaniu i przyszłych działaniach bojowych oraz przygotowały się do ich wykonania. W takiej sytuacji celowe jest podporządkowanie sojusznioze oddziały i związki lotnictwa przebazować w rejon ugrupowania armii lotniczej niemal bezpośrednio przed rozpoczęciem działań bojowych.

Rozwiązanie to posiada szereg cech pozytywnych /maskowanie/, ale zakłada przygotowanie sojusznioznych jednostek z dala od rejonu przyszłych działań bojowych, w oderwaniu od współdziałających wojsk lądowych i sąsiadów i ohyba dlatego stosunkowo rzadko jest stosowane.

W czasie ćwiczeń międzysojusznioznych najczęściej podporządkowane sojusznioze oddziały i związki taktyczne lotnictwa przebazowały się na wskazane im lotniska w rejonie przyszłych działań bojowych w/g planów wyższych przełożonych /ustaleń sztabów generalnych/. Po przebazowaniu następowało ich przyjęcie w skład armii lotniczej. Podporządkowane sojusznioze jednostki najczęściej w ciągu doby po przebazowaniu się w rejon przyszłych działań bojowych otrzymywały zadania bojowe, a po 2 - 3 dniach wprowadzane były do walki.

Organizowanie /formowanie/ armii lotniczej o składzie koalicyjnym w rejonie jej przyszłych działań bojowych z zasady wymaga lepszego przygotowania i bardzo sprawnego przeprowadzenia.

Może zaistnieć sytuacja, że podporządkowane sojusznioze jednostki będą włączone w skład armii lotniczej w trakcie jej działań bojowych.

I w takiej sytuacji powinien być zachowany porządek przyjęcia sojuszniczych oddziałów i związków taktycznych lotnictwa oraz stworzone im warunki przygotowania do działań bojowych w składzie koalicyjnej armii lotniczej.

W pracach związanych z organizacją /formowaniem/ armii lotniczej o składzie koalicyjnym i przygotowaniu jej do działań bojowych wskazane jest czynne uczestnictwo przedstawicieli grup operacyjnych reprezentujących podporządkowane sojusznicze związki i oddziały lotnictwa. Mogą inni udzielać informacji o sojuszniczych jednostkach, proponować warianty ich przegrupowania zabezpieczenia, metody i sposoby ich przygotowania do działań bojowych itp.

Z uzyskanych doświadczeń wynika, że opiekę nad przedstawicielami /grup operacyjnymi/ operacyjnie podporządkowanych sojuszniczych związków i oddziałów lotnictwa powinien sprawować zastępca szefa sztabu armii lotniczej. Powinien on także koordynować ich pracę, pomagać im i przyjmować wszystkie prośby oficerów sztabu kierowane pod adresem tych przedstawicieli. Rozwiązania takie z zasady czyni pracę przedstawicieli bardziej uporządkowaną.

Przedstawione właściwości formowania armii lotniczej o składzie koalicyjnym /według dwóch założonych wariantów/ dotyczą sytuacji, kiedy armia lotnicza /o składzie jednonarodowym/ będzie wzmacniana lub uzupełniana /po poniesionych stratach jednocześnie kilkoma sojuszniczymi jednostkami, np.: 1-2 dywizjami lotnictwa i 2-3 samodzielnymi pułkami lotnictwa lub śmigłowoów. Natomiast w sytuacji, kiedy armia lotnicza wzmocniona /uzupełniona/ zostanie tylko 1-2 sojuszniczymi pułkami lotniczymi, w zasadzie nie mówi się o formowaniu armii lotniczej o składzie koalicyjnym, lecz o włączeniu w skład armii lotniczej sojuszniczego oddziału /oddziałów/ z zastosowaniem tych samych zasad przebazowania, przejęcia i przygotowania do działań bojowych.

Jak widać organizacja /formowanie/ armii lotniczej o składzie koalicyjnym jest procesem specyficznym. Różny może być jego zakres i różne warunki jego realizacji.

Armia lotnicza, która może być przekształcona w armię lotniczą o składzie koalicyjnym powinna być przygotowana do planowego

włączenia w swój skład bojowy operacyjnie podporządkowanych so-
juszniczych oddziałów i związków taktycznych lotnictwa.

Przedstawione układy i treść procesów organizacji /formowania/
armii lotniczej o składzie koalicyjnym, w/g dwóch przewidywa-
nych wariantów, mogą stanowić podstawę do opracowania wzorco-
wych harmonogramów ich przeprowadzenia w różnych warunkach.

Z procesem formowania zazębia się organizacja działań bo-
jowych w armii lotniczej o składzie koalicyjnym, którą także
cechuje szereg właściwości.

2. WŁAŚCIWOŚCI ORGANIZACJI DZIAŁAŃ BOJOWYCH W ARMII LOTNICZEJ O SKŁADZIE KOALICYJNYM

Układ procesu organizacji działań bojowych w armii lotniczej o składzie koalicyjnym jest analogiczny jak w armii lotniczej o składzie jednonarodowym. Jego treść posiada jednak szereg właściwości wymagających specjalnych rozwiązań.

Zadania bojowe do działań w operacji frontu armia lotnicza o składzie koalicyjnym otrzyma od dowódcy frontu w zasadzie zawsze w dyrektywie operacyjnej. Równocześnie może otrzymać ze sztabu frontu, lub bezpośrednio ze sztabu generalnego wytyczne dotyczące warunków i czasu podporządkowania sojuszniczych oddziałów i związków taktycznych lotnictwa, ich wykorzystania bojowego, zabezpieczenia itp. - stanowiące wynik uzgodnień międzysojuszniczych.

Wytyczne te mogą mieć charakter wskazówek ogólnych, dotyczących włączenia do składu armii lotniczej operacyjnie podporządkowanych sojuszniczych jednostek, ich wykorzystania i zabezpieczenia w trakcie działań bojowych, lub wskazówek szczegółowych, uzupełniających obowiązujące zasady w określonej sytuacji polityczno-militarnej, wynikających z potrzeb i właściwości danej operacji frontowej itp. Treść tych wytycznych o charakterze ogólnym, a tym bardziej szczegółowym, może mieć wpływ na przebieg organizacji działań bojowych w armii lotniczej o składzie koalicyjnym oraz na treść decyzji o jej wykorzystaniu w operacji frontu. Otrzymane zadania bojowe, wytyczne dotyczące wykorzystania operacyjnie podporządkowanych sojuszniczych jednostek oraz informacje o szczegółach prowadzenia operacji frontowej uzyskane w sztabie frontu będą stanowiły podstawę dla dowódcy armii lotniczej do przeprowadzenia analizy zadań bojowych, sprecyzowania zamiaru ich wykonania i wypracowania decyzji o działaniach bojowych armii lotniczej o składzie koalicyjnym.

Analizując zadania bojowe i precyzując zamiar ich wykonania dowódca armii lotniczej powinien mieć już szczegółowe informacje o składach bojowych, możliwościach bojowych i innych cechach podporządkowanych sojuszniczych jednostek.

Wskazane jest także, aby najpóźniej w czasie orientowania operacyjnego cały sztab armii lotniczej został zapoznany ze składem bojowym i innymi danymi charakteryzującymi podporządkowane sojusznicze oddziały i związki taktyczne lotnictwa.

Ogłaszając zamiar wykonania postawionych przed armią lotniczą zadań bojowych dowódca armii lotniczej powinien przedstawić koncepcję wykorzystania poszczególnych sojuszniczych związków i oddziałów lotnictwa w ich wykonaniu. W ten sposób jednoznacznie określone zostaną: rola i znaczenie tych jednostek w działaniach armii lotniczej, oraz ułatwione prowadzenie oceny sytuacji i planowanie ich wykorzystania.

W treści wytycznych dowódcy armii lotniczej dotyczących przygotowania materiałów i propozycji do powzięcia decyzji oraz przygotowania całości sił do działań bojowych powinny być także wyeksponowane zagadnienia dotyczące podporządkowanych sojuszniczych jednostek.

Wskazane jest, aby z treścią zamiaru i wytycznych dowódcy armii lotniczej dotyczących opracowania materiałów do powzięcia decyzji i przygotowania całości sił armii lotniczej do działań bojowych, zapoznani zostali przedstawiciele reprezentujący podporządkowane sojusznicze związki i oddziały lotnictwa oraz przedstawiciele armii lotniczej delegowani do podporządkowanych jednostek.

Niekiedy może okazać się celowe, aby dowódca /szef sztabu/ armii lotniczej udzielił tym przedstawicielom specjalnych wytycznych dotyczących przewidywanego wykorzystania bojowego i przygotowania do działań bojowych podporządkowanych sojuszniczych jednostek.

W zarządzeniu wstępnym armii lotniczej, wysyłanym do podporządkowanych sojuszniczych oddziałów i związków taktycznych lotnictwa, celowe jest szersze przedstawienie przewidywanych warunków i właściwości rejonu przyszłych działań bojowych, zadań bojowych, a także wskazówek dotyczących treści i przebiegu przygotowania do działań bojowych tych jednostek.

Do przygotowania materiałów i propozycji oraz przeprowadzenia oceny sytuacji celowe jest zaangażowanie przedstawicieli

/grupy operacyjno/ reprezentujących podporządkowane sojusznice jednostki. Ich praca w sztabie armii lotniczej w tym okresie powinna przebiegać zgodnie z określonym harmonogramem. Na przykład: w początkowej fazie przedstawiciele sojusznicznych jednostek, zebrani w jednym pomieszczeniu, mogą udzielać informacji o reprezentowanych związkach i oddziałach lotnictwa zainteresowanym szefom oddziałów - wydziałów sztabu armii lotniczej. Później przedstawiciele ci mogą uczestniczyć w wysłuchiwanii przez dowódcę /szefa sztabu/ armii lotniczej referatów-meldunków szefów oddziałów i wydziałów oraz w precyzowaniu decyzji, służąco radą, szczególnie w zakresie wykorzystania bojowego sojusznicych jednostek.

Precyzując decyzję /jej myśl przewodnią/ dowódca armii lotniczej o składzie koalicyjnym powinien wyraźnie określić:

- rolę i miejsce podporządkowanych sojusznicych oddziałów i związków taktycznych lotnictwa w działaniach armii lotniczej w operacji frontu;
- zadania jakie jednostki te będą wykonywać, na jakich kierunkach i w jakich etapach operacji.

Następnie dowódca armii lotniczej - opierając się na propozycjach oficerów sztabu i wnioskach z własnej oceny sytuacji - powinien zdecydować o wykorzystaniu macierzystych i podporządkowanych sojusznicych oddziałów i związków taktycznych lotnictwa do wykonania głównych zadań bojowych armii lotniczej w poszczególnych etapach operacji frontu. Precyzując każdy z elementów decyzji dowódca armii lotniczej zobowiązany jest do przestrzegania ogólnych zasad dotyczących wykorzystania operacyjnie podporządkowanych sojusznicych związków i oddziałów lotnictwa oraz uzupełniających wytycznych w tym zakresie swoich przełożonych.

W czasie prowadzonych międzysojusznicych ćwiczeń wypracowane zostały i są powszechnie stosowane zasady wykorzystania poszczególnych rodzajów sojusznicych lotnictwa w czasie wykonywania głównych zadań przez armię lotniczą. Zasady te przewidują, że podporządkowane sojusznicych oddziały i związki taktyczne lotnictwa /DLMB, plmb, DLM, plm, plrt, plro, pododdziały śmigłowców wyposażone w aparaturę do przeciwdziałania radioelektronicznego/ będą uczestniczyć wspólnie z jednostkami macie-

rzystymi w wykonywaniu zadań bojowych armii lotniczej wykonywanych w ramach pierwszej operacji powietrznej na TDW. Zwolnić sojusznicze jednostki z wykonywania zadań bojowych w tej operacji można tylko na wyraźne polecenie przełożonych lub wtedy kiedy te jednostki - zgodnie z planem włączenia ich w skład armii lotniczej - nie zdołają osiągnąć gotowości bojowej do działań. W pierwszej operacji powietrznej na TDW podporządkowane sojusznicze związki i oddziały, podobnie jak jednostki macierzyste, mogą być wykorzystywane do zwalczania środków OPL nieprzyjaciela, blokowania lotnisk i zwalczania samolotów nieprzyjaciela na ziemi i w powietrzu, niszczenia środków radlokacyjnych i innych środków systemu dowodzenia, prowadzenia rozpoznania powietrznego /w tym i radioelektronicznego/, przeciwdziałania radioelektronicznego, a także poszukiwania i zwalozania środków przenoszenia broni jądrowej nieprzyjaciela.

Z doświadczeń uzyskanych w czasie przeprowadzonych ćwiczeń^{10/} wynika, że podporządkowane sojusznicze oddziały i związki taktyczne lotnictwa, a szczególnie lotnictwa myśliwsko-bombowego, myśliwskiego i rozpoznawczego, celowo jest wykorzystywać we wszystkich planowanych zmasowanych nalotach armii lotniczej do wykonywania zadań, do których jednostki te są najlepiej przygotowane. Dla ułatwienia organizacji współdziałania i jego realizacji w czasie lotu i w rejonach zwalczanych obiektów, sojuszniczym jednostkom przydzielane trasy lotu do celu i dążono do stworzenia im najlepszych warunków zabezpieczenia. Lotnictwo myśliwskie wykorzystywano do osłony /bezpośredniej i pośredniej/ grup uderzeniowych lotnictwa myśliwsko-bombowego i osłony własnych wojsk lądowych na oddzielnych kierunkach. Na kierunki te nie starano się wprowadzać, nawet do potęgowania wysiłku, lotnictwa myśliwskiego innych narodowości. Sojusznicze pododdziały i oddziały lotnictwa myśliwskiego wykorzystywano także do zwalczania samolotów nieprzyjaciela na lotniskach. Sojusznicze oddziały lotnictwa rozpoznania taktycznego rozdzielone na małe grupy /paraklucz/ w poszczególnych zmasowanych nalotach wykorzystywano do bezpośredniego i kontrolnego rozpoznania obiektów niszczenia, przede wszystkim na kierunkach działań lotnictwa uderzeniowego i myśliwskiego tej samej narodowości.

10/ p.k. "TARCZA-76", "Zachód-77", "Lato-78 i innych.

Te same grupy samolotów rozpoznawczych wykorzystywano do zwalczania środków przenoszenia broni jądrowej /sposobem: samodzielnego poszukiwania i zwalczania/. Sojusznicze oddziały lotnictwa rozpoznania operacyjnego wykorzystywano podobnie, z tym że duża ich część była przeznaczana do rozpoznania obiektów o znaczeniu operacyjnym według planu armii lotniczej.

Do odwołu, z środkami jądrowymi na pokładach samolotów, z zasady wykorzystywano samoloty z oddziałów macierzystych.

Nie jednak nie wskazuje na to aby odwołu takiego nie można było organizować z sił sojuszniczych. W wyjątkowych wypadkach odwód taki może być zorganizowany nawet z samolotów jednostek różnych narodowości. Rozwiązanie takie wymaga jednak specjalnego przygotowania załóg do wykonywania zadań w mieszanych ugrupowaniach. W poszczególnych nalotach brały także udział pododdziały i oddziały śmigłowców szturmowych, które niszczyły środki OPL i posterunki radiolokacyjne, rozmieszczone w pobliżu rubieży styczności bojowej wojsk.

Śmigłowce wyposażone w środki przeciwdziałania radioelektronicznego wykorzystywano według ogólnego planu walki radioelektronicznej frontu, nie uzależniając ich działań od kierunków działań innych rodzajów lotnictwa sojuszniczego.

Przedstawione przykłady można traktować jako swego rodzaju ogólny wzorzec wykorzystania podporządkowanych sojuszniczych oddziałów i związków taktycznych lotnictwa w czasie pierwszej operacji powietrznej na TDW. Sytuacja operacyjna mogą jednak zmusić do stosowania szeregu innych rozwiązań. Nietypowe wykorzystywanie sojuszniczych oddziałów i związków taktycznych lotnictwa wymaga każdorazowo akceptacji przełożonych. Zawsze jednak celowe jest wykorzystywanie sojuszniczych oddziałów i związków taktycznych lotnictwa w pierwszej operacji powietrznej na TDW na wybranych kierunkach, a przede wszystkim na tych, na których jednostki te będą wykonywały zadania w kolejnych etapach operacji frontu.

W operacji zaczepnej frontu podporządkowane sojusznicze dywizje lub pułki lotnictwa myśliwskiego celowe jest wykorzystywać przede wszystkim w systemie obrony przeciwlotniczej wojsk i obiektów tyłowych frontu. Jeśli w skład armii lotniczej

wejdą dwie dywizje lotnictwa myśliwskiego /DLM/, z których jedna będzie dywizją sojuszniczą, to obydwie powinny być wykorzystane do osłony wojsk i obiektów tyłowych frontu i utworzyć dwie równoległe dywizyjne strefy działań bojowych, na całą głębokość pasa działań bojowych wojsk frontu. Dywizje lotnictwa myśliwskiego w swoich strefach działań bojowych ugrupowuje się z zasady w dwa rzuty. W czasie prowadzonych ćwiczeń uwidoczniły się tendencje do wyznaczenia strefy działań bojowych sojuszniczej DLM na kierunku działań armii ogólnowojskowej tej samej narodowości^{11/}. Rozwiązanie takie uwzględnia narodowe więzi osłanianych i osłaniających oraz ułatwia organizację i realizację współdziałania dywizji lotnictwa myśliwskiego z naziemnymi środkami OPL tej samej narodowości.

Jeżeli w skład armii lotniczej wchodzi trzy dywizje lotnictwa myśliwskiego, w tym jedna sojusznicza, to celowo jest ugrupować je w dwa rzuty - w pierwszym dwie DLM, w drugim jedna DLM. Miejsce sojuszniczej DLM w ugrupowaniu armii lotniczej uzależnione jest od miejsca w ugrupowaniu wojsk lądowych frontu armii ogólnowojskowej /Panc/ tej samej narodowości. Jeśli ta armia znajduje się w pierwszym rzucie wojsk frontu, to sojusznicza DLM także powinna znaleźć się na jej kierunku w pierwszym rzucie ugrupowania lotnictwa myśliwskiego.

Jeśli sojusznicza armia ogólnowojskowa /Panc/ będzie stanowić drugi rzut wojsk lądowych frontu, to i sojuszniczą DLM w początkowej fazie operacji celowo jest umieścić w drugim rzucie i wykorzystywać do potęgowania działań pierwszorzutowych dywizji lotnictwa myśliwskiego w całym pasie działań wojsk frontu.

Z chwilą wprowadzenia do walki sojuszniczej armii ogólnowojskowej /Panc/, sojuszniczą DLM celowo jest także przesunąć do pierwszego rzutu ugrupowania lotnictwa myśliwskiego na kierunek działań tej armii. W takiej sytuacji z zasady jedną DLM z dotychczasowego pierwszego rzutu wycofuje się do drugiego rzutu ugrupowania lotnictwa myśliwskiego.

W czasie kilku międzysojuszniczych ćwiczeń armia lotnicza, której skład wchodziła tylko jedna dywizja lotnictwa myśliwskiego, wzmacniana była jednym - dwoma sojuszniczymi pułkami lotnictwa myśliwskiego /plm/. W takiej sytuacji najczęściej pułki te 11/ Między innymi w ćwiczeniu p.k. "ZACHÓD-77" i "Lato-78";

włączano w skład macierzystej DLM. Przeprowadzona próba^{12/} zachowania podporządkowanego sojuszniczego plm w gestii dowódcy armii lotniczej i wykorzystania jego sił do potęgowania wysiłku macierzystej DLM nie zdała egzaminu. Po nieudanych próbach wykorzystania tego plm w systemie OPL wojsk, pułk ten z powodzeniem wykorzystywano później do bezpośredniej osłony samolotów - nosicieli broni jądrowej i blokowania lotnisk nieprzyjaciela.

Przedstawione warianty wykorzystania w systemie OPL wojsk frontu sojusznicznych oddziałów i związków taktycznych lotnictwa myśliwskiego mogą znaleźć i w przyszłości pełne zastosowanie.

Nie można jednak wykluczyć, że warunki pola walki lub właściwości sprzętu bojowego sojusznicznych jednostek nie podyktują potrzeby stosowania innych rozwiązań - np. w związku z sukoesywnym wzrostem skuteczności i ilości naziemnych środków OPL lotnictwo myśliwskie będzie rozmieszczane w tylowej strefie frontu i wykorzystywane do zwalczania lotnictwa nieprzyjaciela wyłącznie poza strefami ognia własnych środków OPL. Właściwości sprzętu bojowego sojusznicznych jednostek lotnictwa myśliwskiego /duża prędkość, zasięg, uzbrojenie samolotów/ mogą także przyczynić się do ugrupowania tych jednostek w drugim rzucie i wykorzystywania tylko do potęgowania wysiłku jednostek pierwszorzutowych. Uzasadnione tendencje wykorzystywania sojusznicznych dywizji lotnictwa myśliwskiego do osłony związków wojsk lądowych tej samej narodowości nie podważają potrzeby koncentracji sił całego lotnictwa myśliwskiego, w określonym czasie, na głównych kierunkach działań wojsk lądowych oraz ciągłego scentralizowanego dowodzenia całością sił lotnictwa myśliwskiego armii lotniczej o składzie koalicyjnym.

Armia lotnicza może zostać wzmocniona /uzupełniona/ 1-2 sojusznicznymi dywizjami lotnictwa myśliwsko-bombowego /DLMB/ lub tylko 1-2 samodzielnymi pułkami lotnictwa myśliwsko-bombowego /plmb/. Po wzmocnieniu armia lotnicza o składzie koalicyjnym może dysponować trzema DLMB /w tym także dywizją lotnictwa szturmowo-rozpoznawczego - DLSZR/ lub dwie: DLMB /DLSZR/ i 1-2 plmb.

Nie należy wykluczać możliwości wzmocnienia armii lotniczej sojuszniczną dywizją lotnictwa bombowego, chociaż nie zanotowano
12/ W czasie ćwiczenia "WRZESIEŃ-74" i "LATO-74".

takiego wypadku w żadnym z prowadzonych ćwiczeń międzysojuszniczych.

Zgodnie z obowiązującymi zasadami 60-70% wysiłku lotnictwa myśliwsko-bombowego /myśliwsko-szturmowego/ ma być wykorzystane według planów dowódców armii ogólnowojskowych /Pano/, zaś pozostały limit według planu dowódcy frontu. Podział ten sugeruje potrzebę wydzielenia niemal na stałe około 2/3 sił lotnictwa myśliwsko-bombowego /myśliwsko-szturmowego/ do dyspozycji dowódców pierwszorzutowych armii ogólnowojskowych /Pano/.

Do niedawna w naszych siłach zbrojnych wydzielano do działań na korzyść pierwszorzutowej armii ogólnowojskowej jedną DLSzR. Ugrupowywano ją w pasie działań tej armii i poprzez rozwinięcie wysuniętego stanowiska dowodzenia /WSD/ tej DLSzR przy SD wspieranej armii, tworzono dogodne warunki do organizacji i realizacji współdziałania DLSzR z wojskami armii ogólnowojskowej. Po nowelizacji systemu dowodzenia armii lotniczej, przy SD pierwszorzutowych armii ogólnowojskowych /Pano/ rozwijane jest Centrum Dowodzenia Bojowego AL /CDB AL/ przeznaczone do dowodzenia wszystkimi rodzajami lotnictwa działającymi w pasie działań danej armii i do realizacji współdziałania lotnictwa z wojskami armii.

W sytuacji tej nie ma potrzeby "wiązanania" na stałe DLMB /DLSzR/ z określoną armią ogólnowojskową /Pano/.

Na korzyść danej armii będzie mogła działać każda DLMB /DLSzR/ ze składu armii lotniczej. Rozwiązanie to umożliwia koncentrowanie wysiłku dwóch-trzech DLMB /DLSzR/ na korzyść jednej armii działającej na głównym kierunku.

Według poglądów głoszonych w ASG Sił Zbrojnych ZSRR im.K.Woroszyłowa i sprawdzonych w czasie ćwiczeń, celowo jest dywizje lotnictwa myśliwsko-bombowego /DLSzR/ ugrupowywać w dwa rzuty - w pierwszym rzucie dwie DLMB, w drugim - jedna.

Pierwszorzutowe DLMB należy wykorzystywać przede wszystkim do wsparcia pierwszorzutowych armii ogólnowojskowych /Pano/, lokalizując ich działania w wyznaczonych pasach działań /nie zawsze pokrywających się z pasami działań armii/. Drugorzutowe DLMB celowo jest wykorzystywać do potęgowania wysiłku dywizji pierwszorzutowych. Do wykonywania zadań według planu dowódcy frontu w zasadzie w równym stopniu należy wykorzystywać wszystkie związki i oddziały lotnictwa uderzeniowego.

Przedstawione zasady dotyczące ugrupowania i wykorzystywania lotnictwa uderzeniowego w równym stopniu dotyczą także armii lotniczej o składzie koalicyjnym. I w tym wypadku konieczne jest także uwzględnianie powiązań narodowych - np. DLMB i armii ogólnowojskowej /Panc/ tej samej narodowości, z zasady ułatwiających realizację współdziałania lotnictwa z wojskami lądowymi. Sojuszniczą DLMB celowo jest wykorzystywać na kierunku działań bojowych armii ogólnowojskowej /Panc/ tej samej narodowości i ugrupowywać ją w pierwszym rzucie, jeśli ta armia znajduje się w pierwszym rzucie ugrupowania wojsk frontu, natomiast w drugim rzucie, jeśli armia tej samej narodowości stanowi drugi rzut frontu.

Z chwilą wprowadzenia jej do działań, sojuszniczą DLMB celowo jest przesunąć do pierwszego rzutu ugrupowania lotnictwa myśliwsko-bombowego armii lotniczej.

Nie oznacza to jednak, że podporządkowana sojusznicza DLMB powinna wykonywać zadania bojowe tylko na korzyść sojuszniczej armii ogólnowojskowej /Panc/ tej samej narodowości. W równej mierze ta DLMB powinna być przygotowana do wykonywania zadań bojowych we współdziałaniu z innymi DLMB /DLSzR/, na korzyść innych pierwszorzutowych armii w całym pasie działań frontu. Jeżeli armia lotnicza wzmożona /uzupełniona/ zostanie tylko 1-2 sojuszniczymi pułkami lotnictwa myśliwsko-bombowego /plmb/ to celowe jest włączenie ich w skład macierzystych DLMB.

Rozwiązanie takie znacznie upraszcza dowodzenie tymi pułkami. Jeśli podporządkowany sojuszniczy pułk /pułki/ lotnictwa myśliwsko-bombowego wyposażony jest w inny sprzęt bojowy niż macierzysta DLMB /DLSzR/ to wskazane jest niewłączanie jego do dywizji, a ugrupowanie w drugim rzucie i wykorzystanie do potęgowania wysiłku DLMB pierwszego rzutu oraz wykonania innych zadań według planu frontu. Nie widzi się także potrzeby uzależniania kierunków działania tych pułków od kierunków działania armii ogólnowojskowych /Panc/ tych samych narodowości.

Operacyjnie podporządkowane sojusznicze dywizje i pułki lotnictwa myśliwsko-bombowego należy wykorzystywać w takim samym zakresie i do wykonywania równorzędnych zadań bojowych jak jednostki macierzyste, dążąc do maksymalnego wyzyskania walorów bojowych ich sprzętu i umiejętności personelu latającego.

Konieczne jest jednak zapewnienie tym jednostkom dogodnych warunków dowodzenia, uzyskiwania informacji o obiektach działań, oraz współdziałania z wojskami lądowymi i sąsiednimi jednostkami lotniczymi. Dużą uwagę należy także zwrócić na zapewnienie sojuszniczym związkom i oddziałom lotnictwa bezpieczeństwa od ognia własnych środków OPL, szczególnie wówczas, gdy jednostki te latają na innym sprzęcie niż jednostki macierzyste.

Armii lotniczej mogą być także operacyjnie podporządkowane sojusznicze pułki śmigłowców szturmowych, przeznaczone do bezpośredniego wsparcia pierwszorzutowych dywizji zmechanizowanych i pancernych. Zgodnie z ukształtowanymi już poglądami na wykorzystanie śmigłowców uzbrojonych, w skład koalicyjnej armii lotniczej mogą wchodzić 2-3 pułki śmigłowców szturmowych /pész/. Pułki te mogą być okresowo przydzielane do wsparcia armii ogólnowojskowych i pancernych /z zasady jeden pész dla armii/ z określonym limitem lotów, na okres wykonywania przez armie określonego zadania lub na operację armijną. W wyjątkowych sytuacjach na korzyść jednej armii /np. pancernej/ może działać jednocześnie dwa, a nawet trzy pész.

Dowódca armii lotniczej dysponując trzema pész, z zasady dwa z nich powinien przydzielić pierwszorzutowym armiom.

Jeden może zatrzymać w swojej dyspozycji i wykorzystać go do potęgowania działań dwóch pierwszorzutowych pész, lub traktować jako odwód /z zasady przeciwpancerny/ dowódcy frontu.

Podporządkowane sojusznicze pész z zasady także należy wykorzystywać na kierunkach działań armii ogólnowojskowych /Pano/ tej samej narodowości. Nie wyklucza się potrzeby utrzymywania sojuszniczego pész w odwodzie dowódcy frontu, z myślą wykorzystania jego w całym pasie frontu i to nie tylko do wsparcia pierwszorzutowych dywizji, ale także do zabezpieczenia przelotu i działań desantów taktycznych, wykonywania zadań specjalnych itp.

W ostatnich latach coraz częściej słyszy się głosy, szczególnie w środowisku oficerów ogólnowojskowych, aby oddziały, pododdziały śmigłowców szturmowych włączać na stałe w skład armii ogólnowojskowych /Pano/, a nawet dywizji /DZ DPano/.

Rozwiązanie takie prowadzi do rozpraszania ich wysiłku i decentralizacji dowodzenia tym cennym i powszechnie cenionym środkiem walki.

W środowisku oficerów lotnictwa wyraźnie kształtuje się tendencja do utrzymywania śmigłowców szturmowych, w tym także sojusznicznych, w gestii dowódcy frontu /armii lotniczej/, wykorzystywania ich w sposób zmasowany na głównych kierunkach działań wojsk lądowych i scentralizowanego dowodzenia nimi.

Takie wykorzystywanie śmigłowców szturmowych w znacznym stopniu ułatwia wprowadzony znowelizowany system dowodzenia armii lotniczej.

Jednym z ważnych elementów decyzji dowódcy armii lotniczej o składzie koalicyjnym są ustalenia dotyczące udziału sił armii lotniczej w pierwszym i kolejnych uderzeniach jądrowych frontu. Do działań tych z zasady będą przygotowywane wszystkie samoloty nosiciele broni jądrowej jakimi dysponuje armia lotnicza, w tym samoloty - nosiciele z podporządkowanych sojusznicznych pułków i dywizji lotnictwa myśliwsko-bombowego. W czasie prowadzonych międzysojusznicznych ćwiczeń samoloty - nosiciele z podporządkowanych sojusznicznych jednostek były z zasady wykorzystywane w taki sam sposób jak macierzyste samoloty - nosiciele. Zwiększona ilość samolotów - nosicieli broni jądrowej w armii lotniczej poprzez podporządkowanie sojusznicznych jednostek z zasady powodowała zwiększenie ilości bomb jądrowych wydzielanych do wykonania pierwszego uderzenia jądrowego oraz powiększenia odvodu z bombami jądrowymi na pokładach samolotów do jednego plmb. Z doświadczeń wynika, że nie jest celowe tworzenie mieszanych ugrupowań samolotów - nosicieli z oddziałów sojusznicznych i macierzystych. Sojuszniczne samoloty - nosiciele broni jądrowej powinno się wykorzystywać na oddzielnych kierunkach i wyznaczać dla nich oddzielne trasy lotu. Wskazane jest także, aby sojuszniczne jednostki nosicieli broni jądrowej wykorzystywały do prowadzenia rozpoznania obiektów uderzeń własne samoloty i w miarę możliwości same organizowały zabezpieczenie nosicieli na trasie lotu do celu. Jeśli w armii lotniczej przewiduje się zorganizowanie, w sposób centralny, zabezpieczenia lotu nosicieli broni jądrowej - np. siłami lotnictwa myśliwskiego dyżurującego w powietrzu na wysuniętych rubieżach, to powinno ono objąć także kierunki, na których w tym samym czasie będą wykonywały zadania sojuszniczne samoloty - nosiciele.

Na podobnych zasadach może być zorganizowane rozpoznanie kontrolne wykonywane niemal bezpośrednio po wykonaniu pierwszego uderzenia jądrowego.

Nie celowe jest organizowanie odwodu /na ziemi lub w powietrzu/ z samolotów - nosicieli z bombami jądrowymi wyłącznie z podporządkowanych sił sojuszniczych. Wygodniej jest odwód nosicieli broni jądrowej wydzielać z dwóch-trzech plmb, w tym także sojuszniczych, bazujących na oddzielnych lotniskach. Takie grupy odwodowe mogą także dyżurować w powietrzu w oddzielnych strefach dyżurowania. Grupy odwodowe wydzielone z sojuszniczych plmb celowe jest wykorzystać także na oddzielnych kierunkach. Przedstawione propozycje wykorzystania podporządkowanych sojuszniczych samolotów - nosicieli broni jądrowej powinny być stosowane nie tylko w czasie planowania pierwszego i kolejnych uderzeń jądrowych frontu, ale także w czasie sukcesywnego korygowania planu /grafiku/ wykonania uderzeń jądrowych frontu.

W czasie międzysojuszniczych ćwiczeń prowadzonych w ostatnich latach nigdy nie wzmacniano /uzupełniano/ armii lotniczej sojuszniczymi pułkami lotnictwa rozpoznawczego. Wydaje się, że nie należy tego traktować jako obowiązującą zasadę. Przyjmować raczej należy, że armii lotniczej o składzie koalicyjnym mogą być operacyjnie podporządkowane sojusznicze pułki lotnictwa rozpoznawczego, szczególnie w istniejących warunkach sukcesywnego zwiększania się zapotrzebowania wojsk lądowych na informacje z rozpoznania powietrznego.

Operacyjnie podporządkowany sojuszniczy pułk rozpoznania taktycznego /plrt/ celowe jest wykorzystywać przede wszystkim na kierunku działań bojowych sojuszniczej armii ogólnowojskowej tej samej narodowości. Jeżeli takiej armii nie będzie w pierwszym rzucie frontu to sojuszniczy plrt może wykorzystywać na kierunku /w pasie/ działań armii innej narodowości. Zastosowanie takiego rozwiązania zmusi sztab armii do szczegółowej organizacji współdziałania z sojuszniczym plrt. Zgodnie z obowiązującymi zasadami dotyczącymi wykorzystania lotnictwa rozpoznania taktycznego, około 30% limitu plrt /także sojuszniczych/ powinno być wykorzystywane według planu dowódcy frontu /armii lotniczej/ do rozpoznania różnych obiektów w całym pasie działań wojsk frontu. Wydaje się, że nie jest celowe

rygorystyczne przestrzeganie tej zasady w odniesieniu do sojusznicych plrt. Dążąc do stworzenia dogodnych warunków działań dla podporządkowanych sojusznicych plrt wskazane jest wykorzystywać je tylko do działań na korzyść określonych armii ogólnowojskowych /Pano/. Natomiast do rozpoznania taktycznego według planu dowódcy frontu /armii lotniczej/ celowe jest wykorzystywanie wyłącznie macierzystych plrt /w odpowiednio większym zakresie/.

Dowodzenie pułkami lotnictwa rozpoznania taktycznego /w tym także sojusznicych/ powinno być scentralizowane w ręku dowódcy armii lotniczej, bez względu na wielkość ich limitu lotów /70%-100%/ na korzyść armii ogólnowojskowych Pano/.

Może zaistnieć taka sytuacja, że armia lotnicza posiadająca dwa macierzyste plrt zostanie wzmocniona sojusznicych plrt, z góry przeznaczonym do prowadzenia rozpoznania na korzyść sojusznicych armii, np. armii pancernej. W takim wypadku do czasu wprowadzenia do bitwy armii pancernej wskazane jest sojusznicych plrt wykorzystywać tylko do prowadzenia rozpoznania według planu frontu /armii lotniczej/ nie wiążąc go z działaniami innej armii.

W czasie prowadzenia rozpoznania powietrznego według planu armii i frontu /AL/ sojusznicych plrt mogą być także wykorzystywane do poszukiwania i jednoczesnego zwalczania określonych obiektów.

Operacyjnie podporządkowany sojusznicych pułk lotnictwa rozpoznania operacyjnego /plro/, który zastąpił /z różnych przyczyn/ macierzysty plro, należy wykorzystywać według ogólnie obowiązujących zasad. Wprowadzenie jego do działań powinno być poprzedzone wnikliwym przygotowaniem, szczególnie w zakresie przekazywania informacji z rozpoznania i dowodzenia.

W wyjątkowych wypadkach armia lotnicza dysponująca jednym plro może zostać wzmocniona sojusznicych plro, Wzmocnienie to może być podyktowane warunkami prowadzenia operacji przez front, jego zadaniami, nakazany tempem i sposobem prowadzenia operacji, szczególnymi potrzebami zdobywania informacji o obiektach nieprzyjaciela w strefie komunikacji itp. W rezultacie armia lotnicza o składzie koalicyjnym będzie dysponować dwoma pułkami lotnictwa rozpoznania operacyjnego. Obydwa te plro można wykorzystać w różny sposób, ale wyłącznie według planu frontu /armii

lotniczej/. Wygodnie jest posługiwać się każdym z tych pułków do rozpoznawania obiektów /w dzień i w nocy/ w wyznaczonym oddzielnym pasie rozpoznania, stanowiącym część pasa działań wojsk frontu, na całą głębokość operacji. /Pasy rozpoznania obydwu plro powinny objąć całą szerokość pasa działań wojsk frontu/. Cechy sprzętu bojowego i przygotowanie załóg sojuszniczego plro mogą wpływać na wykorzystanie go tylko do rozpoznania określonych obiektów lub prowadzenia rozpoznania na określonym kierunku /np. nadmorskim/.

Pułki rozpoznania operacyjnego /macierzyste i sojusznicze/ podlegają bezpośrednio dowódcy armii lotniczej i dowodzone są w sposób w pełni scentralizowany.

Na podstawie doświadczeń uzyskanych z wielu ćwiczeń międzysojuszniczych można stwierdzić, że armiom lotniczym z zasady nie będą podporządkowywane sojusznicze oddziały /związki/ lotnictwa transportowego. Naczelne Dowództwo może doraźnie wydzielać pododdziały, oddziały a nawet związki taktyczne lotnictwa transportowego do wykonania określonych zadań na korzyść frontu /armii lotniczej/ - np. desantowania desantów operacyjnych, transportu materiałów i sprzętu, przebazowania związków i oddziałów lotnictwa. Armia lotnicza zobowiązana jest do udzielenie pomocy i zorganizowania zabezpieczenia działań lotnictwa transportowego wykonującego zadania na korzyść frontu lub tylko przelatującego w pasie jego działań.

Natomiast w czasie szeregu ćwiczeń armiom lotniczym podporządkowywano sojusznicze pułki śmigłowców transportowych.

Podporządkowane sojusznicze pułki śmigłowców transportowych /póst/ wykorzystywano do desantowania desantów taktycznych, grup specjalnych, a także w szerokim zakresie do transportu wojsk, materiałów i sprzętu, ewakuacji rannych i chorych, przede wszystkim w trudnych sytuacjach, w ramach usuwania skutków uderzeń jądrowych itp. Pułki te podlegały zawsze bezpośrednio dowódcy armii lotniczej, on stawiał im zadania bojowe między innymi zadania do wykonania na korzyść określonej armii ogólnowojskowej /Panc/.

Celowe jest także, aby - podobnie jak inne rodzaje lotnictwa - podporządkowane sojusznicze pułki śmigłowców transportowych wykorzystywać przede wszystkim do działań na korzyść sojuszniczych armii tej samej narodowości.

W czasie prowadzonych ćwiczeń a zwłaszcza ćwiczeń z wojskami z wykorzystaniem poligonów, dowódcy armii lotniczych o składach koalicyjnych z zasady nie wnikali w stosowane przez podporządkowane sojusznicze jednostki taktyczne sposoby wykonania postawionych im zadań; atakowanie obiektów naziemnych, wykonywanie manewrów, prowadzenie walk powietrznych itp. W większości wypadków interesowały ich tylko efekty wykonania zadań przez sojusznicze oddziały i związki taktyczne lotnictwa. Postawa taka wydaje się z wielu względów słuszną. Nie znaczy to, że w określonych warunkach, a szczególnie w czasie wspólnego wykonywania zadań przez jednostki sojusznicze z macierzystymi, nie należy dążyć do ujednoczenia sposobów wykonania zadań, a nawet wskazania oddziałom sojuszniczym stosowania określonych sposobów wykonania zadań bojowych.

Przedstawione sposoby i warianty zastosowania bojowego operacyjnie podporządkowanych sojuszniczych oddziałów i związków taktycznych lotnictwa generalnie nie różnią się od sposobów wykorzystania macierzystych jednostek w składzie armii lotniczej w operacji zaczepnej frontu.

Wzmożenie /uzupenie/ sojuszniczymi oddziałami i związkami taktycznymi lotnictwa armii lotniczej i utworzenie z niej armii lotniczej o składzie koalicyjnym, nie wpływa na zmianę koncepcji jej zastosowania operacyjnego.

Ilość i rodzaje podporządkowanych sojuszniczych jednostek, a także skład bojowy wojsk lądowych frontu i zamiar ich wykorzystania w operacji, wpłyną na ugrupowanie bojowe sił armii lotniczej, funkcjonowanie jej systemu dowodzenia, organizację jej zabezpieczenia materiałowo-technicznego oraz na planowanie wykonania poszczególnych zadań bojowych mieszаныmi siłami /sojuszniczymi i macierzystymi/.

W przedstawionych wyżej rozważaniach w zdecydowanej większości opartych na doświadczeniach z ćwiczeń międzysojuszniczych, wyraźnie uwidacznia się tendencja do wykorzystywania podporządkowanych sojuszniczych oddziałów i związków taktycznych lotnictwa na kierunkach działań sojuszniczych armii ogólnowojskowych /Panc/ tej samej narodowości.

Tendencja ta znajduje swoje odbicie w ugrupowaniu bojowym armii lotniczej o składzie koalicyjnym.

Dąży się do ugrupowywania sojuszniczych związków i oddziałów lotnictwa na kierunkach /a nawet w pasach/ działań tych sojuszniczych armii ogólnowojskowych /Pano/, na których korzyść będą one wykonywały przynajmniej część zadań bojowych.

Druga kształtująca się tendencja /nie zawsze pokrywająca się z wymaganiami pierwszej/ to dążenie, aby podporządkowane sojusznicze jednostki ugrupowywać w miejscach /rejonach/ stwarzających dogodnie warunki zaopatrywania z ich narodowych baz i składów.

Zarówno dla jednostek macierzystych, jak i dla sojuszniczych konieczne jest, zgodnie z przewidywanymi normami, wydzielanie lotnisk zapasowych oraz drogowych odcinków lotniskowych /DOL/.

Na lotniskach zapasowych przydzielonym sojuszniczym oddziałom powinny być rozwinięte ich ozołówki zaopatrzenia. W wyjątkowych wypadkach na tych lotniskach można utrzymywać KLZ z macierzystych jednostek lub batalionów zaopatrzenia z odwodu armii lotniczej. Na przydzielonych lotniskach /zasadniczych i zapasowych/ sojusznicze jednostki rozwijają własne środki ubezpieczenia lotów, same także organizują obronę i ochronę tych lotnisk.

W sumie ugrupowanie armii lotniczej o składzie koalicyjnym na wyznaczonych lotniskach w pasie działań frontu nie powinno nastręczać większych trudności ani też wyraźnie utrudniać przeprowadzania manewru lotniskowego, zapewniającego racjonalne wykorzystanie całości sił armii lotniczej.

W Zjednoczonych Siłach Zbrojnych państw - stron Układu Warszawskiego obowiązuje jednolity system dowodzenia lotnictwem frontowym. System ten wprowadzony jest także do Wojsk Lotniczych PRL^{13/}. Istnienie tego jednolitego systemu dowodzenia lotnictwem frontowym i systematyczne doskonalenie jego funkcjonowania, zdecydowanie ułatwia włączenie w skład jednonarodowych armii lotniczych sojuszniczych oddziałów i związków taktycznych lotnictwa, a także zapewnia niemal natychmiastowe dowodzenie tymi jednostkami. Włączenie sojuszniczych związków i oddziałów oraz decyzje o ich wykorzystaniu bojowym mogą jednak spowodować konieczność rozwinięcia dodatkowych elementów i punktów dowodzenia lub zwiększenia środków dowodzenia w dotychczasowych elementach i punktach dowodzenia systemu dowodzenia armii lotniczej.

13/ jako tz. znowelizowany system dowodzenia armii lotniczej.

Operacyjnie podporządkowane sojusznicze jednostki lotnictwa zobowiązane są do zorganizowania w rejonach swych węzłów lotniskowych i lotnisk stanowisk dowodzenia /SD/ i zapasowych stanowisk dowodzenia /ZSD/ dywizji, pułków czy też samodzielnych eskadr /np. eskadry śmigłowców przeciwdziałania radioelektro- nicznego/ i wyposażenia ich we własne środki łączności.

Zgodnie z obowiązującymi zasadami za zorganizowanie łączności przewodowej, radioliniowej i radiowej sojuszniczych jednostek z SD armii lotniczej odpowiada szefostwo wojsk łączności armii lotniczej. Natomiast za zorganizowanie łączności sojuszniczych związków i oddziałów z ich narodowymi dowództwami lotnictwa, /Sztabem Generalnym lub innymi organami/ odpowiada ją ich narodo- we szefostwa łączności /z zasady szczebla centralnego/. Dokumenty łączności, tablice rozmównicze, kodowe i inne dokumenty podporządkowane sojusznicze oddziały i związki otrzymują z szefostwa wojsk łączności armii lotniczej.

Podporządkowane sojusznicze jednostki w zasadzie nie muszą wy- dzielać personelu lub sprzętu do elementów i punktów dowodzenia podległych bezpośrednio dowódcy armii lotniczej: Centrum Dowo- dzenia Bojowego Lotnictwa myśliwskiego AL /CDB LM/; Centrum Dowodzenia Bojowego Armii Lotniczej /CDB AL/; Grup Dowodzenia Bojowego /GDB/; Punktów Naprowadzania i Wskazywania Celów /PNWC/; Punktów Radionawigacyjnych /PRN/. W niektórych sytuacjach wska- zane jest jednak - co także potwierdzają rozwiązania stosowane w czasie międzysojuszniczych ćwiczeń - uzupełnianie punktów do- wodzenia armii lotniczej personelem /navigatorami, oficerami kierunkowymi/ z jednostek sojuszniczych, szczególnie na przewi- dywanych kierunkach działań bojowych tych jednostek^{14/}.

W czasie ćwiczeń międzysojuszniczych z powodzeniem wykorzysty- wano do dowodzenia podporządkowanymi sojuszniczymi jednostkami przedstawicieli /oficerów z grup operacyjnych/ reprezentujących te jednostki w sztabie armii lotniczej. Oficerów tych wykorzy- stywano jako kierunkowych do podporządkowanych sojuszniczych od- działów i związków taktycznych lotnictwa na stanowisku dowodze- nia /w centrum dowodzenia/ armii lotniczej.

14/ takie rozwiązanie rekomenduje także instrukcja współdziała- nia wojsk lądowych z lotnictwem .../op.cit./.

Celowe jest także, aby przedstawiciele reprezentujący sojusznicze jednostki /szefowie grup operacyjnych/ wykorzystywani byli jako doradcy dowódcy /szefa sztabu/ armii lotniczej w czasie bieżącego dowodzenia siłami armii lotniczej /w sprawach dowodzenia sojuszniczymi jednostkami/.

Jeżeli armii lotniczej podporządkowane zostaną 1-2 sojusznicze dywizje lotnictwa myśliwskiego, to wskazane jest dokooptowanie do składu osobowego CDB LM /do zespołu planowania i zespołu dowodzenia bojowego/ 2-3 oficerów z tych sojuszniczych DLM, którzy by w każdej chwili mogli udzielić pomocy w dowodzeniu tymi jednostkami oraz w realizacji ich współdziałania z naziemnymi środkami OPL frontu.

Uzasadnione wydaje się także wydzielenie z sojuszniczych DLM oficerów /nawigatorów naprowadzania/ do PNWC /podległych CDB LM/, szczególnie zaś do tych, które rozwijane są na przewidywanych kierunkach działań sojuszniczych DLM.

Celowe jest także delegowanie przedstawicieli /oficerów z grup operacyjnych/ reprezentujących sojusznicze jednostki /z zasady jednak nie przedstawicieli konkretnych sojuszniczych DLMB, plmb, plrt, pász/ do CDB AL i podległych im PNWC i GDB w celu udzielania pomocy w dowodzeniu sojuszniczym lotnictwem /wszystkimi jego rodzajami/ i w realizacji współdziałania jego z wojskami lądowymi.

W czasie ćwiczenia "TARCZA-76", w sytuacji, kiedy w skład pierwszego rzutu wojsk lądowych frontu wchodziła sojusznicza armia ogólnowojskowa, zaś w skład armii lotniczej /tego frontu/ sojusznicze jednostki lotnictwa przeznaczone przede wszystkim do działań na kierunku tej armii, zdecydowano się na inne, nietypowe rozwiązanie. Mianowicie, w pasie działań tej sojuszniczej armii ogólnowojskowej rozwinęto sojusznicze CDB AL wraz z jednym PNWC, dwoma GDB i PRN, wyposażone we własne środki dowodzenia, urządzenia, środki transportu i zabezpieczenia^{15/}. To sojusznicze CDB AL, operacyjnie podporządkowane zostało dowódcy armii lotniczej. Sztab armii lotniczej zorganizował specjalne szkolenie oraz praktyczny trening dla składów bojowych tego sojuszniczego elementu dowodzenia, wyposażył je w dokumenty dowodzenia i łączności oraz delegował do wszystkich jego punktów swoich przedstawicieli, łącznie z nawigatorami naprowadzania i środkami łączności

15/ Dokumenty z ćwiczenia "TARCZA-76" - DWL. Poznań 1976

wraz z obsługami. Składy bojowe tych sojuszniczych punktów dowodzenia lotnictwem przygotowane były do dowodzenia wszystkimi związkami i oddziałami lotnictwa /narodowymi i sojuszniczymi/ wchodzącymi w skład armii lotniczej.

W czasie tego ćwiczenia dowodziły praktycznie tylko podporządkowanym lotnictwem sojuszniczym tej samej narodowości, wydzielonym do działań w pasie działań określonej sojuszniczej armii ogólnowojskowej.

Wydaje się, że jest to rozwiązanie, które zostało przyjęte z powodu określonych warunków, jednak praktyczne jego zastosowanie zawsze zmusi do zrealizowania dodatkowych przedsięwzięć przygotowawczych i w początkowej fazie działań bojowych może utrudnić scentralizowane dowodzenie całością sił armii lotniczej o składzie koalicyjnym.

Decyzje dotyczące systemu dowodzenia armią lotniczą o składzie koalicyjnym - ilości poszczególnych elementów i punktów dowodzenia, ich rozmieszczenia, wyposażenia i obsadzenia, zawsze będą uzależnione od aktualnej sytuacji bojowej, zadań bojowych i składu bojowego armii lotniczej, a także od przewidywanego przebiegu działań bojowych.

W czasie wypracowywania decyzji o działaniach bojowych armii lotniczej o składzie koalicyjnym szczegółowego rozważenia wymagają zagadnienia zabezpieczenia materiałowo-technicznego i specjalnego całości sił armii lotniczej, a zwłaszcza operacyjnie podporządkowanych sojuszniczych oddziałów i związków taktycznych lotnictwa. Zgodnie z obowiązującymi zasadami organizacji zabezpieczenia tyłowego ZSZ Układu Warszawskiego^{16/}, sojusznicze jednostki walczące w składzie związków taktycznych i operacyjnych innego państwa mają być w zasadzie całkowicie zabezpieczane przez własne /narodowe/ organy tyłowe i techniczne. Instrukcja ta przewiduje, że gdy zaopatrywanie podporządkowanych sojuszniczych jednostek z ich narodowych baz, będzie utrudnione lub wręcz niemożliwe, to zaopatrywanie i zabezpieczanie tych jednostek powinny przejąć organy tyłowe związków operacyjnych, którym te jednostki zostały podporządkowane, /z wyjątkiem niektórych specyficznych asortymentów zaopatrzenia, w tym także umundurowania/. Na tych samych zasadach ma być realizowane 16/ Osnovy organizacji tyłowego obiespieczenia ... /op.cit/.

zabezpieczenie medyczne - narodowa służba zdrowia w jednostkach, ewakuacja rannych własnym transportem i leczenie w szpitalach na terytorium własnego państwa .

Przedstawione zasady zaopatrywania i zabezpieczania podporządkowanych sojusznicych oddziałów i związków taktycznych jednoznacznie zakładają dwa źródła ich zaopatrywania i zabezpieczenia:

- głównie, narodowe, na którego prace, terminowość dostaw i inne czynności z zasady nie będzie miał bezpośredniego wpływu dowódca związku operacyjnego, któremu te sojusznicych jednostki zostały podporządkowane;
- uzupełniające/awaryjne/, przez organy tylowe związku operacyjnego, któremu te jednostki zostały podporządkowane.

Jednocześnie instrukcja ta /także jednoznacznie/ określa, iż za zaopatrzenie i zabezpieczenie operacyjnie podporządkowanych sojusznicych związków i oddziałów ponosi odpowiedzialność dowódca, któremu te jednostki zostały podporządkowane^{17/}.

Stwierdzenie to zmusza dowódcę i organy tylowe związku operacyjnego, któremu podporządkowane zostały sojusznicych oddziały i związki taktyczne, do ciągłego interesowania się zaopatrzeniem i zabezpieczeniem tych jednostek przez ich narodowe organy tylowe, a nawet do interwencji poprzez własny sztab generalny, o przyspieszenie dostaw materiałów i sprzętu, skierowanie środków zaopatrzenia na określone lotniska itp. To regulaminowe stwierdzenie jednocześnie zobowiązuje do przygotowania środków materiałowo-technicznych i - w wypadkach zakłóceń lub przerw w zaopatrywaniu sojusznicych oddziałów i związków taktycznych z baz narodowych - do natychmiastowej realizacji tzw. zaopatrywania uzupełniającego tych jednostek.

Zastosowanie takiego rozwiązania ma zapewnić ciągłość zaopatrywania i zabezpieczenia podporządkowanych sojusznicych związków i oddziałów, a tym samym ich nieprzerwane działania bojowe.

Przedstawiony zarys zasad zaopatrywania i zabezpieczania operacyjnie podporządkowanych sojusznicych jednostek dotyczy także lotnictwa.

Obowiązujące zasady zaopatrywania i zabezpieczania operacyjnie podporządkowanych sojusznicych oddziałów i związków taktycznych lotnictwa wielokrotnie stosowane były w czasie ćwiczeń^{17/ tamże, s. 3.}

władzysojusznicych. Niemal w czasie każdego z tych ćwiczeń dowódcy i sztaby armii lotniczych o składach koalicyjnych niepokoili się czy w toku operacji frontowej, prowadzonej bez użycia i z masowym użyciem broni jądrowej, podporządkowane sojusznice związki i oddziały lotnictwa działające często na odległych kierunkach, daleko od narodowych baz tyłowych, w warunkach częstego przebazowywania się na nowe lotniska będą systematycznie zaopatrywane i zabezpieczane przez ich narodowe organy tyłowe.

Wysuwano godne uwagi propozycje tworzenia w pasie działań wojsk frontu sojuszniczych pośrednich baz zaopatrzenia materiałowo-technicznego przeznaczonych do zabezpieczania sojuszniczych jednostek określonej narodowości walczących w składzie frontu. Postulowano zwiększenie zapasów w bazach armii lotniczej i frontu, przeznaczonych do uzupełniającego zaopatrywania sojuszniczych jednostek.

W większości wypadków, dowódcy armii lotniczych o składzie koalicyjnym decydowali, aby podległe im organy tyłowe przygotowane były do uzupełniającego zaopatrywania podporządkowanych sojuszniczych oddziałów i związków taktycznych lotnictwa w 50% ich potrzeb, w zasadzie w zakresie pełnego asortymentu środków materiałowo-technicznych, w tym także amunicji lotniczej, bomb i rakiet. Rozwiązania takie chociaż znacznie utrudniały pracę macierzystych organów tyłowych armii lotniczej, dawały znacznie większą gwarancję nieprzerwanego wykorzystywania bojowego sojuszniczych jednostek.

Zgłaszano także propozycje aby podporządkowane sojusznicze jednostki zaopatrywane były tak samo jak macierzyste, z baz armii lotniczej. Do tych baz, a nie bezpośrednio do sojuszniczych jednostek, dostarczane były by środki materiałowe przez sojusznicze organy tyłowe.

Ta propozycja daje największą gwarancję systematycznego zaopatrywania podporządkowanych sojuszniczych jednostek, na równych prawach z jednostkami macierzystymi, oraz pozwala na pełną centralizację dowodzenia tyłami armii lotniczej o składzie koalicyjnych.

Zmusza jednak do wzmocnienia organów tyłowych armii lotniczej o składzie koalicyjnym, a szczególnie bazy transportowej,

szpitali i innych urządzeń. Wydaje się, że potrzebne siły i środki do wzmocnienia organów tyłowych armia lotnicza może otrzymać z sił zbrojnych tych państw, z których pochodzą podporządkowane sojuszniczo oddziały i związki taktyczne lotnictwa.

Rozwiązywanie na ogół trudnych problemów tyłowego zabezpieczenia w armii lotniczej o składzie koalicyjnym wymaga, aby w składzie przedstawicieli /grup operacyjnych/ reprezentujących podporządkowane sojuszniczo jednostki znajdowali się kompetentni oficerowie organów tyłowych.

Problemy: zabezpieczenia przed bronią masowego rażenia, zabezpieczenia chemicznego, nawigatorskiego, meteorologicznego i innych rodzajów zabezpieczenia operacyjnie podporządkowanych sojuszniczych związków taktycznych i oddziałów lotnictwa rozwiązuje się na ogólnie obowiązujących zasadach. Szefowie rodzajów wojsk i służb armii lotniczej o składzie koalicyjnym powinni ukierunkowywać i pomagać w organizacji i realizacji zabezpieczenia specjalistycznego zarówno jednostkom macierzystym, jak i podporządkowanym jednostkom sojuszniczym.

Na uwagę zasługuje także organizacja i realizacja pracy partyjno-politycznej w operacyjnie podporządkowanych sojuszniczych oddziałach i związkach taktycznych lotnictwa. Zgodnie z obowiązującymi ustaleniami pracą partyjno-polityczną sojuszniczych jednostek mają kierować ich narodowe organy partyjno-polityczne /według wskazówek narodowych organów partyjno-politycznych szczebli wyższych/. Zastępcy do spraw politycznych sojuszniczych oddziałów i związków taktycznych, ich wydziały polityczne mają jedynie współpracować z zarządem politycznym armii lotniczej i frontu.

Zasada współpracy obowiązuje także organy partyjno-polityczne armii lotniczej w stosunku do podporządkowanych sojuszniczych oddziałów i związków taktycznych lotnictwa. W czasie międzysojuszniczych ćwiczeń zasady te ściśle przestrzegano. Wielokrotnie jednak braterskie stosunki, wspólne cele polityczne i wojskowe, a także sytuacje bojowe pozwalały znacząco rozszerzać zakres i formy współpracy.

Dowódcy armii lotniczych zawsze interesowali się stanem moralno-politycznym składów osobowych podporządkowanych sojuszniczych

związków i oddziałów i wykorzystywali te informacje do oceny możliwości bojowych tych jednostek i kwalifikowania ich predysponencji do wykonania określonych zadań bojowych. Zastępcy do spraw politycznych dowódców armii lotniczych wyrażnie dążyli do bieżącego informowania podporządkowanych sojusznicznych jednostek o aktualnej sytuacji wojskowo-politycznej, a zwłaszcza o tych problemach, które bezpośrednio wiązały się z wykonywanymi przez te jednostki zadaniami bojowymi. W czasie prowadzonych ćwiczeń szeroko stosowano wymianę doświadczeń pomiędzy jednostkami sojusznicznymi i macierzystymi w zakresie stosowanych form pracy partyjno-politycznej i propagandowej. Wydaje się, że nie naruszając obowiązującej zasady o kierowaniu pracą partyjno-polityczną w podporządkowanych sojusznicznych jednostkach przez ich narodowe organy, celowe jest wskazywanie tym jednostkom kierunków pracy partyjno-politycznej wynikających z ogólnej sytuacji wojskowo-politycznej, zadań bojowych armii lotniczej o składzie koalicyjnym i warunków ich wykonania na określonym terytorium itp.

Przedstawione zasady zastosowania bojowego operacyjnie podporządkowanych sojusznicznych oddziałów i związków taktycznych wynikające z treści obowiązujących dokumentów normatywnych, stanowią podstawę właściwego wykorzystania bojowego tych jednostek w składzie koalicyjnej armii lotniczej.

Treść decyzji dowódcy armii lotniczej o składzie koalicyjnym nie różni się od treści decyzji dowódcy armii lotniczej o składzie jednonarodowym.

Celowe jest aby powziętą decyzję o działaniach bojowych armii lotniczej o składzie koalicyjnym jej dowódca wcześniej ogłosił swoim zastępcom i wybranym przedstawicielom sztabu, dając tym samym możliwość zakończenia pierwszego etapu planowania działań bojowych przez poszczególne komórki sztabu i przygotowania materiałów do postawienia zadań bojowych podporządkowanym i macierzystym związkom taktycznym i samodzielnym oddziałom lotnictwa. Po ogłoszeniu decyzji dowódcy armii lotniczej może udzielić wytycznych dotyczących planowania działań bojowych, w tym także planowania działań bojowych podporządkowanych sojusznicznych jednostek.

Wskazane jest, aby w ogłoszeniu decyzji i udzieleniu wytycznych uczestniczyli przedstawiciele /szefowie grup operacyjnych/ reprezentujący w sztabie armii lotniczej podporządkowane sojusznioze jednostki. Następnie dowódca armii lotniczej melduje swoją decyzję przełożonemu /dowódcy frontu/, a po jej zatwierdzeniu stawia zadania bojowe podporządkowanym i macierzystym związkom taktycznym i samodzielnym oddziałom.

Uzasadnione wydaje się dążenie dowódców armii lotniczej do osobistego postawienia zadań bojowych podporządkowanym i macierzystym związkom taktycznym i oddziałom lotnictwa do działań w pierwszym /pierwszych/ dniu /dniach/ operacji zaczepnej frontu oraz zorganizowania współdziałania wewnątrz armii lotniczej. Wskazane jest także, aby dowódca armii lotniczej stawiał zadania bojowe w języku zrozumiałym dla wszystkich dowódców związków taktycznych i samodzielnych oddziałów /podporządkowanych i macierzystych/ tzn. w języku rosyjskim.

Napisy na mapach i schematach ilustrujących decyzje /jej poszczególne elementy/ powinny być wykonane także w języku rosyjskim.

W czasie ćwiczeń niejednokrotnie korzystano z pomocy tłumaczy podczas stawiania zadań bojowych podporządkowanym sojuszniozym związkom i oddziałom. Rozwiązanie takie traktować należy jako wyjątkowe, ale nie wykluczone. Z zasady usługi tłumaczy zapewniali dla siebie /we własnym zakresie/ dowódcy związków i oddziałów nie znający języka rosyjskiego.

Celowe jest aby dowódcom podporządkowanych sojuszniozych jednostek w czasie stawiania zadań bojowych i organizacji współdziałania towarzyszyli przedstawiciele armii lotniczej delegowani do tych jednostek oraz przedstawiciele /szefowie grup operacyjnych/ reprezentujący sojusznioze jednostki w armii lotniczej. Zadania bojowe do działań w kolejnych dniach operacji dla podporządkowanych i macierzystych związków i oddziałów lotnictwa najczęściej przekazywane są tylko na piśmie, w formie rozkazu operacyjnego /zarządzenia operacyjnego/ opracowanego także w języku rosyjskim.

Po postawieniu zadań bojowych szefowie rodzajów wojsk i służb, a także szefowie niektórych oddziałów i wydziałów sztabu armii lotniczej powinni udzielić wskazówek dotyczących szczegółów

wykonywania zadań bojowych, dowodzenia, zabezpieczenia itp. W armii lotniczej o składzie koalicyjnym przedsięwzięciu temu, a zwłaszcza jego treści, poświęca się wiele uwagi. Ma to na celu wyjaśnienie i ujednoczenie znaczenia wielu szczegółów związanych z wykonaniem zadań bojowych, procedurą dowodzenia, współdziałania z naziemnymi środkami OPL oraz zabezpieczenia materiałowo-technicznego i specjalnego.

Bezpośrednio po postawieniu zadań bojowych dowódcy armii lotniczej może przystąpić do organizacji współdziałania wewnątrz armii lotniczej. W przedsięwzięciu tym biorą udział dowódcy wszystkich podporządkowanych i macierzystych związków taktycznych i samodzielnych oddziałów lotnictwa, a także szefowie CDB LM i CDB AL. W czasie organizacji współdziałania w armii lotniczej o składzie koalicyjnym wskazane jest sprawdzenie znajomości przez dowódców związków taktycznych i samodzielnych oddziałów lotnictwa /w tym także sojusznicznych obowiązujących zasad współdziałania lotnictwa frontowego z wojskami lądowymi, a także ustaleniami w zakresie współdziałania z lotnictwem sąsiednich armii lotniczych.

W czasie organizacji współdziałania w armii lotniczej o składzie koalicyjnym należy zwrócić uwagę na szczegółowe uzgodnienie zagadnień związanych z planowanymi wspólnymi działaniami jednostek macierzystych i sojusznicznych /w jednym ugrupowaniu, w jednym rejonie itp./, radionawigacyjnym i lotniskowym zabezpieczeniem, a także ratownictwem załóg. Zazwyczaj dużo uwagi poświęca się także rozpatrzeniu zagadnień dowodzenia lotnictwem z CDB LM, CDB AL i GDB oraz realizacji współdziałania lotnictwa z wojskami lądowymi w czasie wykonywania głównych zadań bojowych przez armię lotniczą w poszczególnych etapach operacji frontu.

W rezultacie organizacji współdziałania wszyscy zainteresowani dowódcy związków taktycznych i samodzielnych oddziałów lotnictwa sojusznicznych i macierzystych powinni znać warunki wykonywania zadań bojowych oraz sposoby realizacji współdziałania z sąsiadami i wojskami lądowymi. W czasie niektórych ćwiczeń rezultaty organizacji współdziałania w armii lotniczej o składzie koalicyjnym zestawiono na piśmie /w formie planu współdziałania/ i wraz z rozkazem operacyjnym przysyłano do zainteresowanych

związków taktycznych i oddziałów lotnictwa.

Planowanie działań bojowych /jego układ i treść/ przez sztab armii lotniczej o składzie koalicyjnym w zasadzie nie powinno różnić się od planowania działań bojowych armiach lotniczych o składzie jednonarodowym.

Jednakże fakt wykorzystywania, do wykonania niemal wszystkich głównych zadań armii lotniczej podporządkowanych sojusznicych związków i oddziałów lotnictwa według określonych zasad może zmusić do wprowadzenia korekt w układzie i treści planowania, a także dokumentacji bojowej.

Wskazane jest, aby w procesie planowania działań bojowych w armii lotniczej o składzie koalicyjnym, w jego pierwszej fazie realizowanej równoległe z wypracowaniem decyzji, a także w drugiej /głównej/ - już po ogłoszeniu decyzji, czynnie uczestniczyli przedstawiciele /oficerowie grup operacyjnych/ reprezentujący podporządkowane sojusznicych związki taktyczne i oddziały lotnictwa. Praca ich w zespołach planujących działania armii lotniczej w pierwszej operacji powietrznej na TDW i w pierwszym uderzeniu jądrowym frontu, osłonę i wsparcie wojsk lądowych frontu i inne zadania, a także ich udział w opracowywaniu dokumentów bojowych może przyczynić się do właściwego wykorzystania bojowego podporządkowanych jednostek sojusznicych.

Z doświadczeń uzyskanych podczas prowadzonych międzysojusznicych ówczesnych wyników wynika, że proces planowania działań bojowych w armii lotniczej o składzie koalicyjnym jest znacznie trudniejszy i z zasady trwa dłużej niż armii lotniczej o składzie jednonarodowym. Stwierdzono także, że głównymi czynnikami utrudniającymi planowanie działań bojowych przez sztaby armii lotniczych o składzie koalicyjnym są: słaba znajomość przez wielu jeszcze oficerów sztabów, a niejednokrotnie także przez przedstawicieli sojusznicych jednostek, języka rosyjskiego oraz niedokładna znajomość zasad wykorzystywania podporządkowanych sojusznicych związków i oddziałów różnych rodzajów lotnictwa w składzie armii lotniczej o składzie koalicyjnym. Korzystanie z usług tłumaczy i w tym wypadku jest rozwiązaniem ostatecznym, z zasady powodującym przedłużenie się procesu planowania, a także opracowywania dokumentów bojowych.

Niedokładna znajomość zasad wykorzystywania sojuszniczych jednostek prowadzi do długich dyskusji pomiędzy oficerami sztabu a przedstawicielami sojuszniczych związków taktycznych i oddziałów lotnictwa i do zbędnego wyjaśniania zagadnień czasami wręcz oczywistych.

Wydaje się w pełni uzasadnione dążenie do rozpoczynania planowania działań bojowych armii lotniczej bezpośrednio po ogłoszeniu przez dowódcę armii lotniczej zamiaru wykonania zadań bojowych i prowadzenia go niemal równoległe z procesem wypracowania decyzji.

Celowe jest także powierzenie planowania poszczególnych zadań /udział w I operacji powietrznej, osłona, wsparcie itp/ oddzielnym zespołom, w skład których powinni wejść oficerowie różnych specjalności. Wskazane jest aby w skład każdego z tych zespołów wchodził także i brali czynny udział w planowaniu działań przedstawiciele reprezentujący podporządkowane sojusznicze związki i oddziały lotnictwa.

Rozwiązanie takie z zasady przyspiesza proces planowania, chociaż często zmusza do dodatkowego uzgodniania niektórych pokrewnych problemów przez równoległe pracujące zespoły. Celowe jest także, aby dowódca lub szef sztabu armii lotniczej w końcowej fazie tego procesu sprawdził opracowane przez poszczególne zespoły plany, zwracając szczególną uwagę na wykorzystanie w czasie wykonywania poszczególnych zadań jednostek sojuszniczych. Po dokonaniu przeglądów i wniesieniu ewentualnych poprawek, uważa się, że plany zostały zaakceptowane przez dowódcę armii lotniczej, a główne ich elementy mogą być wrysowane na plan działań bojowych armii lotniczej w operacji frontu, który ma charakter dokumentu ogólnego. Szczegółowe plany wykonania poszczególnych głównych zadań bojowych armii lotniczej, a także plany zabezpieczenia i inne dokumenty stanowią załączniki do planu ogólnego.

Oddzielny problem w czasie organizacji działań bojowych w armii lotniczej o składzie koalicyjnych stanowi opracowanie dokumentacji bojowej. Jest sprawą oczywistą, że wszystkie dokumenty bojowe w armii lotniczej o składzie koalicyjnym muszą być wykonane w języku rosyjskim. Rozwiązania oszczędnościowe przewidujące opracowanie tylko niektórych /głównych/ dokumentów

bojowych w języku rosyjskim nie zdały egzaminu i z zasady zmuszały do tłumaczenia w trybie bardzo pilnym pozostałych dokumentów, i to w okresie najmniej odpowiednim na wykonywanie takiej pracy. Zdarzały się także wypadki, że dokument nie opracowany w języku rosyjskim powodował opóźnienie przekazania ważnych i terminowych informacji wykonawcom, jednostkom współdziałającym, sąsiadom a nawet przełożonym.

Treść, układ i forma dokumentów bojowych, tekstowych i graficznych opracowywanych w sztabie armii lotniczej o składzie koalicyjnym powinny zapewniać w sposób zwięzły, rzeczowy i obrazowy rejestracje określonych informacji, ich przekazanie oraz pełne i łatwe ich zrozumienie przez dowódców i sztaby wszystkich /sojuszniczych i macierzystych/ związków taktycznych i oddziałów lotnictwa.

Wymagania te zapewnia ustalenie o stosowaniu przez sztaby oddziałów, związków taktycznych i operacyjnych ZSZ UW, wszystkich narodowości, wzorów dokumentów bojowych opartych na dokumentacji Armii Radzieckiej.

Opracowany plan działań bojowych armii lotniczej /o składzie koalicyjnym/ w operacji frontu, uzupełniony szeregiem szczegółowych planów wykonania głównych zadań bojowych oraz planów zabezpieczenia materiałowo-technicznego, specjalnego i innych stanowią podstawę do opracowania głównego dokumentu bojowego, jakim jest rozkaz operacyjny armii lotniczej, z załączonymi zarządzeniami szefów rodzajów wojsk i służb.

W ostatnich latach kształtuje się tendencja, aby rozkaz operacyjny armii lotniczej opracować natychmiast po ogłoszeniu decyzji przez dowódcę armii lotniczej i dostarczać go niemal natychmiast do sojuszniczych i macierzystych związków taktycznych i samodzielnych oddziałów jeszcze przed zakończeniem planowania działań bojowych przez sztab armii lotniczej. Siłą rzeczy taki rozkaz operacyjny będzie miał charakter ogólny, treść jego będzie jednak wystarczająca do rozpoczęcia bezpośredniego przygotowania do działań, przebazowania, a także do wypracowania zarysu decyzji o działaniach bojowych w związkach taktycznych i samodzielnych oddziałach lotnictwa. Rozwiązanie to, na ogół aprobowane przez zainteresowanych dowódców i sztaby

zmusza jednak do sukcesywnego uzupełniania zadań bojowych /postawionych w formie ogólnej/ szeregiem informacji szczegółowych dotyczących sposobów wykonania zadań, terminów, współdziałania itp. Informacje te przekazuje się związkom taktycznym i oddziałom w formie zarządzeń operacyjnych, z zasady po zakończeniu planowania przez sztab armii lotniczej. Do zarządzeń operacyjnych mogą być dołączone wyciągi graficzne dotyczące wykonania określonych zadań bojowych. Związki taktyczne /macierzyste i podporządkowane otrzymują pełne teksty rozkazów operacyjnych, natomiast samodzielne oddziały - wyciągi z rozkazów operacyjnych z tekstem dotyczącym tylko danej jednostki.

Zarządzenia operacyjne opracowywane są oddzielnie dla każdego związku operacyjnego i samodzielnego oddziału i dotyczą tylko zadań bojowych wykonywanych przez daną jednostkę.

Rozkazy operacyjne w większości wypadków przesyłane są pocztą, natomiast zarządzenia operacyjne, których tekst jest znacznie krótszy, przesyłane są za pomocą technicznych środków łączności.

W czasie ćwiczenia "TARCZA-76" przeprowadzono udaną próbę przesyłania wszystkich dokumentów tekstualnych do związków taktycznych za pomocą urządzeń transmisji danych UTD-211.

Za pomocą tych urządzeń można także /w obydwu kierunkach/ przysyłać informacje do /z/ ośrodka obliczeniowego armii lotniczej dysponującego elektronicznymi maszynami cyfrowymi /EMC/.

Konieczne jest stworzenie warunków umożliwiających korzystanie podporządkowanym sojusznicyz jednostkom z ośrodka obliczeniowego armii lotniczej. Sojusznicyz związki i oddziały mogą wykonywać własne programy na EMC, celowe jest także udostępnienie im użytecznych programów, którymi dysponuje armia lotnicza.

Po przesłaniu zadań bojowych /w formie rozkazu operacyjnego lub zarządzeń operacyjnych/ do podporządkowanych sojusznicyz związków taktycznych i samodzielnych oddziałów lotnictwa delegowani do ^{tych} jednostek przedstawiciele /grupy operacyjne/ armii lotniczej powinni udzielić pomocy ich dowódcom i sztabom we właściwym zrozumieniu treści tych dokumentów, a jeśli zajdzie potrzeba także w wypracowaniu decyzji o działaniach bojowych. Pomocy takiej mogą także udzielać inni oficerowie /specjaliści/ delegowani na ten okres ze sztabu armii lotniczej.

Decyzje o działaniach bojowych dowódców podporządkowanych sojusznicych związków taktycznych i samodzielnych oddziałów lotnictwa, tak samo jak jednostek macierzystych, podlegają zatwierdzeniu przez dowódcę armii lotniczej o składzie koalicyjnym.

Przygotowanie do działań bojowych w armii lotniczej o składzie koalicyjnym, podobnie jak w armii lotniczej o składzie jednonarodowym, dzieli się na wstępne i bezpośrednie. Jak wiadomo wstępne przygotowanie do działań bojowych rozpoczyna się po ogłoszeniu zamiaru działań przez dowódcę armii lotniczej.

W wyjątkowych wypadkach może ono rozpocząć się wczesniej, na podstawie wskazówek dowódcy frontu lub Sztabu Generalnego.

Treść i zakres przedsięwzięć wstępnego przygotowania do działań bojowych określa każdorazowo dowódca armii lotniczej. Zazwyczaj wstępne przygotowanie do działań bojowych obejmuje studiowanie rejonu przyszłych działań bojowych, z uwzględnieniem pory roku, przygotowania sprzętu i personelu do działań bojowych, w tym także do przebazowania na kierunek operacyjny i inne przedsięwzięcia o charakterze ogólnym.

Podstawą do rozpoczęcia wstępnego przygotowania do działań bojowych w sojusznicych i macierzystych w związkach taktycznych i samodzielnych oddziałach lotnictwa, jest zarządzenie wstępne lub wytyczne dowódcy armii lotniczej określające jego zakres i treść.

Podporządkowane sojusznicych oddziały i związki taktyczne mogą rozpocząć wstępne przygotowanie do działań bojowych jeszcze przed przebazowaniem w rejon formowania lub rejon przyszłych działań bojowych i kontynuować go po przebazowaniu w te rejon, do czasu otrzymania zadania bojowego.

W sprzyjających warunkach i z zasady po przebazowaniu w rejon formowania lub przyszłych działań bojowych, sztab armii lotniczej może udzielić pomocy sojusznicych oddziałom i związkom taktycznym w realizacji przedsięwzięć wstępnego przygotowania do działań bojowych.

Dowódca armii lotniczej po zapoznaniu się z poziomem wyszkolenia, doświadczeniami bojowymi i innymi danymi dotyczącymi podporządkowanych sojusznicych jednostek może rozszerzyć zakres ich wstępnego przygotowania, lub nakazać przeprowadzenie dodatkowych przedsięwzięć np.: oblotu rejonu przyszłych działań

bojowych, przeprowadzenia treningów, sprawdzenia opanowania określonych zagadnień itp.

Bezpośrednie przygotowanie do działań bojowych w związkach taktycznych i samodzielnych oddziałach lotnictwa, /sojuszniczych i macierzystych/ rozpoczyna się po wypracowaniu przez dowódców i sztaby tych jednostek decyzji o wykonaniu konkretnych zadań bojowych. Będzie ono zatem obejmowało wszystkie elementy związane z wykonaniem zadań bojowych, w określonych warunkach sytuacji bojowej, między innymi: lot do rejonu działań bojowych, pokonanie obrony przeciwlotniczej nieprzyjaciela, sposoby wykonania zadania bojowego, współdziałania z wojskami lądowymi, dowodzenie, zabezpieczenie bojowe itp. Dowódcy armii lotniczej, sztab i szefowie służb będą dążyli do udzielenia sojuszniczym jednostkom wszechstronnej pomocy w bezpośrednim przygotowaniu do działań bojowych, co jednocześnie może utwierdzić ich sąd o faktycznych możliwościach bojowych i właściwościach tych jednostek.

Obecność sojuszniczych oddziałów i związków taktycznych w armii lotniczej będzie miała także wpływ na bezpośrednie przygotowanie do działań bojowych w macierzystych jednostkach. Ich dowódcy w czasie bezpośredniego przygotowania do działań bojowych powinni szczególnie rozważyć i doprowadzić do personelu latającego, personelu stanowisk i punktów dowodzenia szczegóły dotyczące ustalonego współdziałania z jednostkami sojuszniczymi, udzielania tym jednostkom pomocy itp.

W sumie przygotowanie do działań bojowych w armii lotniczej o składzie koalicyjnym także będzie bardziej złożone od przygotowania do działań jednonarodowej armii lotniczej. Sprawne i dostosowane do realnych potrzeb jego przeprowadzenia zawsze wymagać będzie dużej wprawy organizacyjnej i kierowniczej dowództwa armii lotniczej oraz znacznie szerszego zaangażowania oficerów sztabu, rodzajów wojsk i służb.

Przeprowadzone rozważania wskazują, że treść i przebieg procesu organizacji działań bojowych w armii lotniczej o składzie koalicyjnym mają szereg cech specyficznych, które z zasady proces ten komplikują i najczęściej powodują jego przedłużenie.

Treść procesu organizacji działań bojowych kształtują przede wszystkim wypracowane i sprawdzone w trakcie wielu ćwiczeń międzysojuszniczych zasady zastosowania bojowego operacyjnie podporządkowanych sojuszniczych oddziałów i związków taktycznych w składzie armii lotniczej.

Na układ i przebieg tego procesu ma także wpływ sama zasada operacyjnego podporządkowania sojuszniczych jednostek oraz instytucja przedstawicieli /grup operacyjnych/ reprezentujących te jednostki w armii lotniczej i przedstawicieli armii lotniczej w sojuszniczych jednostkach.

Przedstawione metody i sposoby realizacji poszczególnych przedsięwzięć mogą ten proces usprawnić i skrócić jego przebieg.

3. WŁAŚCIWOŚCI PROWADZENIA DZIAŁAŃ BOJOWYCH PRZEZ ARMIE LOTNICZĄ O SKŁADZIE KOALICYJNYM

Armia lotnicza o składzie koalicyjnym, bez względu na czas i warunki jej sformowania /w okresie pokoju, w czasie wojny - przed kolejną operacją, lub w trakcie trwania operacji frontu/, skład bojowy i warunki sytuacji bojowej, powinna prowadzić działania bojowe zgodnie z zasadami zastosowania bojowego lotnictwa frontowego obowiązującymi w siłach zbrojnych Państw Stron Układu Warszawskiego. Należy jednak przewidywać, że szereg obiektywnych czynników jak: krótki czas formowania, nietypowy i doraźnie skompletowany skład bojowy, ograniczony czas przygotowania do działań bojowych, trudności zaopatrywania i zabezpieczenia, a także skomplikowane warunki sytuacji bojowej mogą zmusić do stosowania nietypowych rozwiązań w trakcie prowadzenia działań bojowych przez armię lotniczą o składzie koalicyjnym.

Operacyjnie podporządkowane sojusznicze oddziały i związki taktyczne lotnictwa mogą nie osiągnąć gotowości bojowej do działań nakazanym czasie i rozpocząć działania bojowe z opóźnieniem, nie przewidywanym w planach działań bojowych. Może to być spowodowane późnym ich podporządkowaniem, opóźnionym przegrupowaniem w rejon działań bojowych, potrzebą dłuższego przygotowania ich do działań bojowych i innymi obiektywnymi przyczynami.

W sytuacji takiej może okazać się konieczne doraźne zlecenie zadań przewidzianych dla podporządkowanych jednostek sojuszniczych oddziałom /związkom/ macierzystym, przede wszystkim odwodowym, lub przeznaczonych do działań w okresie późniejszym. Realizacja takiego przedsięwzięcia zawsze wymagać będzie szybkich decyzji, korekty planów, przekazania nowych zadań bojowych wykonawcom i zabezpieczenia ich wykonania.

Spodziewając się zaistnienia takiej sytuacji, wydaje się celowe posiadanie większej ilości sił w odwodzie oraz przygotowanie niektórych oddziałów /związków/ macierzystych do wykonania określonych zadań w zastępstwie jednostek sojuszniczych.

Wymuszona realizacja tego rodzaju zadań jeszcze raz potwierdza potrzebę przygotowania wszystkich sił armii lotniczej do działań w całym pasie działań wojsk frontu, a nie tylko na określonych kierunkach.

Opóźnione rozpoczęcie działań bojowych przez podporządkowane sojusznicze oddziały i związki taktyczne /lub tylko ich część/ może zmusić do ich intensywniejszego wykorzystywania w późniejszym okresie. W sytuacji takiej sojusznicze oddziały i związki mogą być wykorzystane na innych kierunkach, do wykonania innych zadań, nie zawsze bezpośrednio na korzyść związków wojsk lądowych tej samej narodowości.

W warunkach, kiedy operacyjnie podporządkowane sojusznicze oddziały i związki lotnictwa, należyście przygotowane, w określonym terminie dla całości sił armii lotniczej osiągną gotowość bojową i rozpoczną działania bojowe, wskazane jest w miarę możliwości skrupulatne przestrzeganie ich planowanego wykorzystywania.

Jakiegokolwiek zmiany w planach działań znacznie trudniej jest przekazać podporządkowanym sojuszniczym wykonawcom, a wykonanie nowych, zadań z zasady sprawia im większe trudności niż oddziałom macierzystym. Potwierdziły to zjawisko doświadczenia uzyskane podczas szeregu ćwiczeń międzysojuszniczych.

Jednakże współczesne pole walki z zasady będzie zmuszało do korygowania planów działań bojowych i to często już w początkowej fazie operacji zaczepnej frontu. Potrzeba taka może zaistnieć już po pierwszym zmasowanym uderzeniu lotnictwa nieprzyjaciela /uprzedzającym lub odwetowym/, w którego wyniku część oddziałów armii lotniczej, w tym także podporządkowane sojusznicze oddziały, mogą zostać obezwładnione lub zniszczone.

Mogą także zostać zniszczone lub uszkodzone niektóre elementy systemu dowodzenia, zaopatrywania i zabezpieczenia armii lotniczej. Sytuacja taka spowoduje konieczność natychmiastowego skorygowania planu działań bojowych armii lotniczej, a w wypadkach poniesienia dużych strat - nawet wypracowania nowej decyzji o dalszych działaniach bojowych i sporządzenia nowego planu działań bojowych armii lotniczej. Konieczność skorygowania planu działań bojowych armii lotniczej mogą również spowodować skutki uderzeń jądrowych nieprzyjaciela.

Korygując plan działań bojowych armii lotniczej o składzie koalicyjnym należy w dalszym ciągu przestrzegać założeń generalnych i wskazówek przełożonych dotyczących wykorzystywania podporządkowanych sojusznicych oddziałów i związków taktycznych lotnictwa i nadal dążyć do wykorzystywania tych jednostek przede wszystkim na kierunkach działań związków wojsk lądowych tej samej narodowości. Jednakże poniesione straty lub zaistniała sytuacja bojowa mogą zmusić do wykorzystywania sojusznicych oddziałów i związków taktycznych lotnictwa na innych kierunkach - wykonywania rozpoznania na korzyść innych armii ogólnowojskowych /Panc/ oraz do wsparcia wojsk lądowych nie tylko tej samej narodowości itp.

Wymienione wyżej sytuacje oraz zmiany w planach działań bojowych wojsk lądowych /np. wcześniejsze lub późniejsze wprowadzenie do bitwy drugorzutowej armii/ mogą przyspieszyć lub opóźnić przesunięcie do pierwszego rzutu ugrupowania lotnictwa podporządkowanych sojusznicych oddziałów i związków taktycznych lotnictwa, przewidzianych do wykonywania zadań bojowych bezpośrednio na ich korzyść.

Zmiany w ugrupowaniu i użyciu podporządkowanych sojusznicych oddziałów i związków taktycznych lotnictwa mogą dotyczyć zarówno lotnictwa myśliwskiego, rozpoznawczego, myśliwsko-bombowego, jak i oddziałów śmigłowców.

Do skorygowania planu wykorzystania oddziałów /pododdziałów/ śmigłowców mogą zmusić: sytuacje operacyjno-taktyczne, potrzeba dodatkowego wsparcia pierwszorzutowych związków wojsk lądowych na określonym kierunku, dodatkowe potrzeby desantowania desantów taktycznych, konieczność szybkiej ewakuacji wojsk lub rannych, transportu materiałów i sprzętu, a także potrzeba wycofania pododdziałów i oddziałów śmigłowców szturmowych i transportowych, w tym także sojusznicych, działających na korzyść określonych armii ogólnowojskowych /Panc/, przegrupowania ich i wykorzystania w sposób zmasowany na innym kierunku.

Wymienione sytuacje /stanowiące przykładową część ogromu nieoczekiwanych zdarzeń, jakie mogą zaistnieć na współczesnym polu walki/ i podyktowana przez nie konieczność bieżącego realizowania szeregu nieprzewidzianych przedsięwzięć wymagają bardzo elastycznego dowodzenia siłami armii lotniczej, a w

szczególności siłami armii lotniczej o składzie koalicyjnym. Dowodzenie działaniami bojowymi takiej armii lotniczej w warunkach planowego realizowania zadań bojowych jest znacznie trudniejsze od dowodzenia armią lotniczą o składzie jednonarodowym i wymaga o wiele bardziej precyzyjnego funkcjonowania poszczególnych elementów systemu dowodzenia.

W warunkach skomplikowanych, wymagających ciągłego korygowania wykonywania zadań bojowych i realizacji zadań nie przewidywanych, dowodzenie armią lotniczą o składzie koalicyjnym jeszcze bardziej się komplikuje i urasta do rangi pierwszoplanowego problemu.

W warunkach planowego realizowania zadań bojowych zaleca się nie dokonywanie jakichkolwiek zmian w systemie dowodzenia armii lotniczej. Nawet uzasadnione korekty systemu dowodzenia w trakcie działań bojowych mogą na kilka godzin zakłócić dowodzenie armią lotniczą i utrudnić wykonywanie planowanych zadań bojowych, przede wszystkim przez jednostki sojusznicze.

Usterki w funkcjonowaniu systemu dowodzenia /jego określonych elementów zaleca się usuwać w okresach mniej intensywnych działań /najczęściej w nocy/. W takich okresach należy także dokonywać zmian rozmieszczenia punktów dowodzenia, natychmiast inż formując o tym zainteresowanych dowódców sojuszniczych i macierzystych oddziałów i związków taktycznych lotnictwa.

Jeśli sytuacja bojowa zmusza do wprowadzenia znacznych zmian w planie działań bojowych armii lotniczej i wykorzystywania podporządkowanych sojuszniczych oddziałów i związków taktycznych lotnictwa na innych kierunkach, to celowe jest doraźne przystosowanie punktów dowodzenia na tych kierunkach do dowodzenia sojuszniczymi jednostkami. Do CDB AL, GDB i PNWC na kierunkach przewidywanych działań sojuszniczych oddziałów i związków taktycznych lotnictwa można okresowo delegować przedstawicieli /oficerów z grup operacyjnych/ reprezentujących w sztabie armii lotniczej jednostki sojusznicze.

Oficerowie ci mogą udzielić doraźnej pomocy składom bojowym tych punktów dowodzenia w dowodzeniu sojuszniczymi grupami samolotów wykonującymi zadania bojowe w ich strefach /sektorach/ dowodzenia.

W wypadku zmiany rejonu działań bojowych sojuszniczego pułku śmigłowców szturmowych wskazane jest wysłanie przedstawiciela reprezentującego tę jednostkę do GDB rozmieszczonej przy pierwszorzutowej dywizji, na której korzyść pułk ten będzie działał. Wskazane jest także poinformowanie sojusznicznych oddziałów i związków taktycznych lotnictwa o przebywaniu na tych punktach dowodzenia ich przedstawicieli.

Jeśli niektóre elementy systemu dowodzenia zostaną obezwładnione lub zniszczone, konieczne będzie szybkie przystosowanie ocalałych punktów dowodzenia do okresowego przejścia funkcji punktów unieruchomionych. Odtworzenie obezwładnionych i zniszczonych elementów systemu dowodzenia z wielu względów powinno się rozpocząć od tych elementów, które pracują na korzyść podporządkowanych sojusznicznych oddziałów i związków taktycznych lotnictwa.

Godna rozważenia i wprowadzenia w życie jest próba szerszego wykorzystania w trudnych sytuacjach punktów naprowadzania./PPN/ lotnictwa myśliwskiego, a także stanowisk dowodzenia jednych pułków lotniczych do dowodzenia działaniami bojowymi grup samolotów z innymi pułków.

Na podkreślenie zasługuje także kształtująca się tendencja szerszego wykorzystania w procesie dowodzenia działaniami bojowymi podporządkowanych sojusznicznych oddziałów i związków taktycznych lotnictwa ich przedstawicieli przebywających stale w sztabie armii lotniczej. Przedstawiciele ci /szefowie grup operacyjnych/, znając doskonale składy bojowe, możliwości i właściwości reprezentowanych sojusznicznych jednostek mogą być doradcami dowództwa i sztabu armii lotniczej w zakresie ich bojowego wykorzystania do wykonywania doraźnych zadań, przegrupowywania i działań na innych kierunkach, zapewnienia ciągłego dowodzenia nimi, zaopatrywania i ich zabezpieczenia. Dlatego też przedstawiciele /szefowie grup operacyjnych/ sojusznicznych jednostek powinni stale znajdować się na stanowisku dowodzenia /w centrum dowodzenia bojowego/ armii lotniczej. W wypadku dowodzenia z ZSD armii lotniczej, oni także powinni tam się znajdować. Próby wykorzystania tych przedstawicieli wyłącznie jako oficerów kierunkowych /łącznikowych/ do reprezentowanych sojusznicznych oddziałów i związków wydają się nie racjonalne.

Na prowadzenie działań bojowych przez podporządkowane sojusznioze oddziały i związki taktyczne lotnictwa w składzie armii lotniczej poważny wpływ ma - zgodne z potrzebami - sukcesywne ich zaopatrywanie i zabezpieczanie przez ich narodowe organy tyłowe. Sytuacja bojowa i trudności komunikacyjne mogą zakłócić systematyczne dostawy środków materiałowych, a służby techniczne, medyczne i inne w wielu wypadkach mogą nie sprostać w przygotowaniu sprzętu bojowego do działań, w ewakuacji rannych i chorych /np. po uderzeniach jądrowych/ itp. i dalsze działania określonej sojuszniozej jednostki w składzie armii lotniczej mogą okazać się niemożliwe.

Dowództwo i macierzyste organy tyłowe armii lotniczej nie mogą dopuścić do takiej sytuacji. Muszą znać na bieżąco sytuację tyłową w podporządkowanych sojuszniozych oddziałach i związkach taktycznych, a w wypadku stwierdzenia trudności w ich zaopatrywaniu lub zabezpieczeniu natychemiast uruchamiać tzw. uzupełniające zaopatrywanie i zabezpieczenie tych jednostek przez macierzyste organy tyłowe.

W trakcie działań bojowych może zaistnieć potrzeba udzielenia pomocy podporządkowanym sojuszniozym oddziałom i związkom taktycznym lotnictwa w zakresie pracy partyjno-politycznej. Dlatego też zarząd polityczny armii lotniczej o składzie koalicyjnym powinien nieprzerwanie utrzymywać kontakt z aparatem partyjnopolitycznym jednostek sojuszniozych i w miarę potrzeby służyć im radą i pomocą.

Rezultaty wykonania pierwszych zadań bojowych przez podporządkowane sojusznioze oddziały i związki taktyczne lotnictwa będą sprawdzianem ich faktycznych możliwości bojowych oraz koncepcji ich wykorzystania w składzie armii lotniczej i dowodzenia nimi. Dlatego też celowe jest przeprowadzenie po pierwszym dniu /po pierwszych dniach/ działań bojowych tych jednostek w składzie armii lotniczej, wspólnie z przedstawicielami reprezentującymi te jednostki, szczegółowej oceny ich działań z uwzględnieniem warunków ich wykonywania. Wyniki takiej oceny mogą wpłynąć na ukierunkowanie wykorzystania sojuszniozych jednostek i dowodzenia nimi w kolejnych dniach operacji.

Wskazane jest także aby w kolejnych dniach operacji wykorzystywać podporządkowane sojusznioze oddziały i związki taktyczne

lotnictwa na tych samych kierunkach operacyjnych, na korzyść tych samych związków operacyjnych wojsk lądowych, przede wszystkim tej samej narodowości.

Zaleca się, aby jednostkom sojuszniczym w miarę możliwości stwarzać dogodne warunki przygotowania się do działań bojowych w kolejnych dniach poprzez wcześniej przekazywanie im zadań bojowych i udzielanie maksymalnej pomocy w wypracowaniu przez nie decyzji o działaniach bojowych oraz w przygotowaniu personelu latającego.

W wypadku zaistnienia potrzeby przebazowania sojuszniczych oddziałów i związków taktycznych na nowe lotniska, może zaistnieć potrzeba udzielenia im pomocy przez organy tyłowe armii lotniczej /w środkach transportu i środkach zabezpieczenia materiałowo-technicznego innych/ aby mogły one sprawniej przebazować się i szybciej wznowić działania bojowe.

W sumie, prowadzenie działań bojowych przez armię lotniczą o składzie koalicyjnym będzie także znacznie trudniejsze od prowadzenia działań bojowych przez armię lotniczą o składzie jednonarodowym.

W czasie prowadzenia działań bojowych konieczne jest także ściśle przestrzeganie zasad zastosowania bojowego operacyjnie podporządkowanych sojuszniczych oddziałów i związków taktycznych w składzie armii lotniczej. Obowiązek ten utrudnia manewrowanie siłami i zmusza do stosowania szeregu przedsięwzięć zabezpieczających ciągle i elastyczne dowodzenie siłami armii lotniczej. Trudnościom tym i wymaganiom może sprostać tylko doświadczone dowództwo i sztab armii lotniczej - znający właściwości i procedurę dowodzenia wielonarodowymi sojuszniczymi związkami i oddziałami lotnictwa.

Nie przestrzeganie zasad wykorzystywania podporządkowanych sojuszniczych jednostek oraz brak wprawy w dowodzeniu nimi i zabezpieczeniu ich działań może doprowadzić do nieefektywnego /niepełnego/ wykorzystania tych jednostek, a nawet zakłócić planowe działania związków taktycznych i oddziałów macierzystych.

Z A K O Ń C Z E N I E

=====

Armia lotnicza o składzie koalicyjnym, podobnie jak narodowa armia lotnicza, prowadzi działania bojowe zgodnie z obowiązującymi w Zjednoczonych Siłach Zbrojnych Państw-Stron Układu Warszawskiego założeniami doktrynalnymi /koalicyjnymi i narodowymi/ oraz zasadami sztuki operacyjnej lotnictwa opartymi na radzieckiej nauce wojennej, której fundamentem jest rewolucyjna ideologia - marksizm-leninizm.

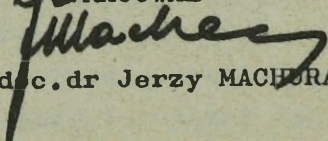
Działania bojowe tego rodzaju koalicyjnej armii lotniczej charakteryzują się jednak szeregiem właściwości i cech specyficznych. Właściwości te występują niemal równomiernie w procesach formowania i organizacji działań bojowych, a także w czasie prowadzenia działań bojowych przez armię lotniczą o składzie koalicyjnym. Naturalnym źródłem ich występowania jest charakter takiej armii lotniczej - jej dwu, lub wielonarodowy skład bojowy, a także jej struktura organizacyjna oparta na zasadzie operacyjnego podporządkowania sojusznicznych oddziałów i związków taktycznych lotnictwa.

Te cechy armii lotniczej o składzie koalicyjnym powodują konieczność stosowania w czasie jej formowania, organizowania i prowadzenia przez nią działań bojowych szeregu nie typowych rozwiązań proceduralnych, a niekiedy także merytorycznych.

W niniejszym opracowaniu zestawione zostały właściwości formowania, organizacji i prowadzenia działań bojowych przez armię lotniczą o składzie koalicyjnym, a także metody i sposoby realizacji szeregu przedsięwzięć w tych procesach.

Przedstawione metody i sposoby oparte zostały na obowiązujących dokumentach normatywnych Dowództwa Zjednoczonych Sił Zbrojnych państw-stron Układu Warszawskiego, wypracowane zostały w czasie ćwiczeń międzysojusznicznych, praktycznie są stosowane, niektóre z nich wymagają oficjalnego zatwierdzenia.

OPRACOWAŁ

płk d.c.dr Jerzy MACHORA

B I B L I O G R A F I A

=====

1. Organizacja Układu Warszawskiego 1955-1975 r. /dokumenty i materiały/ MSZ PRL, Warszawa 1975.
2. Rukowodstwo po organizacji operatiwnych grup wydielajemych iz sztabow sojedinienii i objedinienii pri wiedenii sowmiesnych diejstwii, Sztab OWS, Moskwa 1973.
3. Rukowodstwo po organizacji i wzaimodiejstwa suchoputnyh wojsk s frontowoj awiaczej w obiedinionnyh wooruzennyh silach gosudarstw - uczastnikow Warszawskiego Dogowora, Sztab OWS Moskwa 1977.
4. Osnovy organizacii tyłowego obiespieczenia sojedinienii i obiedinienii Obiedinionnyh Wooruzennyh Sil pri wiedenii sowmiesnych operacii, Sztab OWS, Moskwa 1973.
5. Rukowodstwo po organizacji i prowadzeniu sowmiesnych uczenii w Objedinionnyh Wooruzonnyh Silach gosudarstw - uczastnikow Warszawskiego Dogowora, Sztab OWS, Moskwa 1975.
6. Bełozewski T., Geneza, rozwój i perspektywy koalicyjnego dowodzenia silami zbrojnymi w Europie. Informacje adresowane CONIW, Warszawa 1972.
7. Biuletyn Informacyjny 3/93/ Sztab Gen.WP Warszawa 1969.
8. Chochla B., Wybrane zagadnienia doktryny obronności PRL, Myśl Wojskowa 10/1968.
9. Dowodzenie zgrupowaniami wojsk o składzie koalicyjnym w operacji frontowej /armijnej/ w zakresie wymiany informacji /opracowanie teoretyczne/ ASG, Warszawa 1977.
10. Doświadczenia i wnioski z ówczenia "Wiosna II-73" Zarząd II Sztabu Gen.WP, Warszawa 1973.
11. Jurek M., Skrzypkowski E., Tarcza pokoju /XX-lecia Układu Warszawskiego/, Warszawa 1975.
12. Krzemiński Cz., Dowodzenie lotnictwem w II wojnie światowej, Warszawa 1972:

13. Materiały z ćwiczeń "Zachód-77", "Fala-77", "Tranzyt-77", DWL Poznań 1977.
14. Materiały do szkolenia operacyjnego, Sztab Gen.WP Warszawa 1975.
15. Materiały i dokumenty z ćwiczenia "Tarcza-76" OWL, Poznań 1976.
16. Nauka wojenna a system obrony państwa /projekt/ ASG, Warszawa 1976.
17. Omówienie ćwiczenia "Lato-74", Sztab Gen.WP, Warszawa 1974.
18. Omówienie ćwiczenia "Tarcza-76" Sztab Gen.WP, 1976.
19. Osobienności podgotówki i wiedzenia nastupatielnoj opieracji fronta koalicionnogo sostawa /opracowanie teoretyczne/ Inspektorat Szkolenia MON, Warszawa 1977.
20. Podstawowe założenia radzieckiej strategii wojennej ASG, Warszawa 1977.
21. Sztiemienko S., Jeszcze raz o sztabie generalnym w latach wojny, Warszawa 1976.
22. Wnioski z ćwiczenia "Zachód-77" i "Fala-77" Sztab Gen.WP Zarząd I Warszawa 1977.
23. Zbiór materiałów operacyjno-strategicznych cz. I i IV Sztab Gen.WP 1971.
24. Zasady organizacji pracy grup operacyjnych w systemie dowodzenia i współdziałania wojsk Biuletyn Informacyjny 1/119/ Sztab Gen.WP Warszawa 1975.

Wydrukowano w 30 egz.
 egz.nr 1-30 Bibl.Gł.OZS
 wyk. płk Machura
 nr Pf-597/Pf-2759/WW

BIBLIOTEKA NAUCZONA ASG WP
 Archiwum Biuletynu Zdzorok Specjalnych
 Nr 43010

